

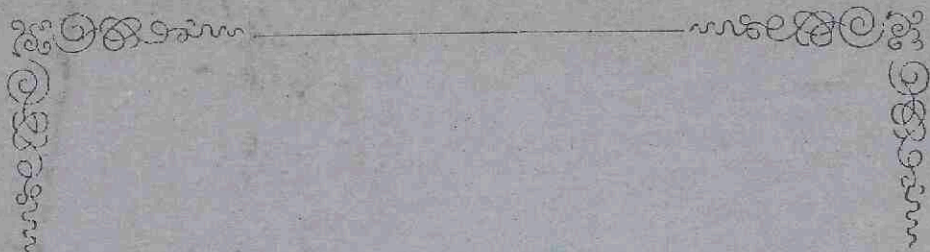
Wissel-interventie

<https://hdl.handle.net/1874/248983>

jur. 2 juli 1878

jur. 2 juli 78

A. qu. 192

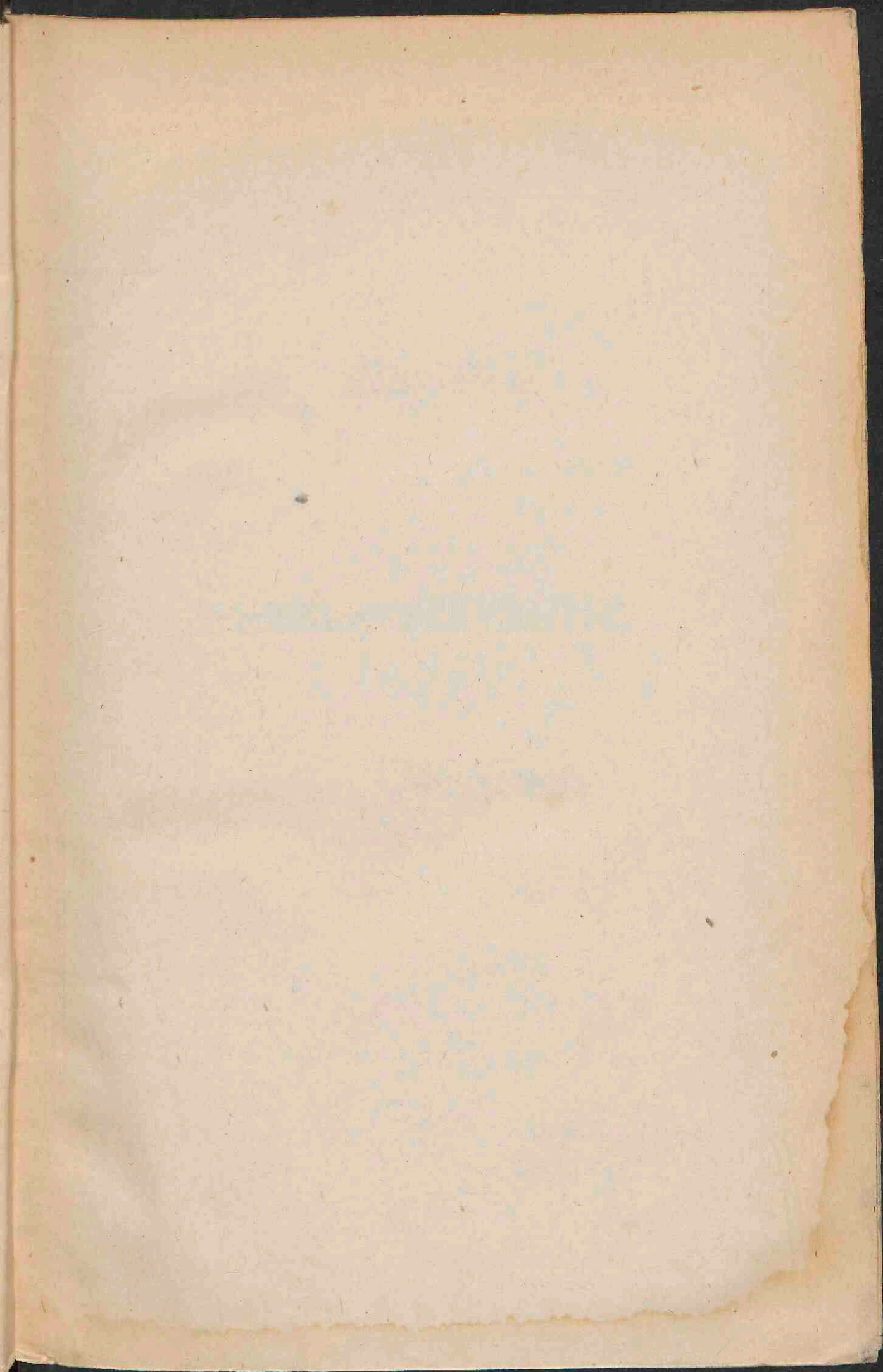
C BRUIJN.

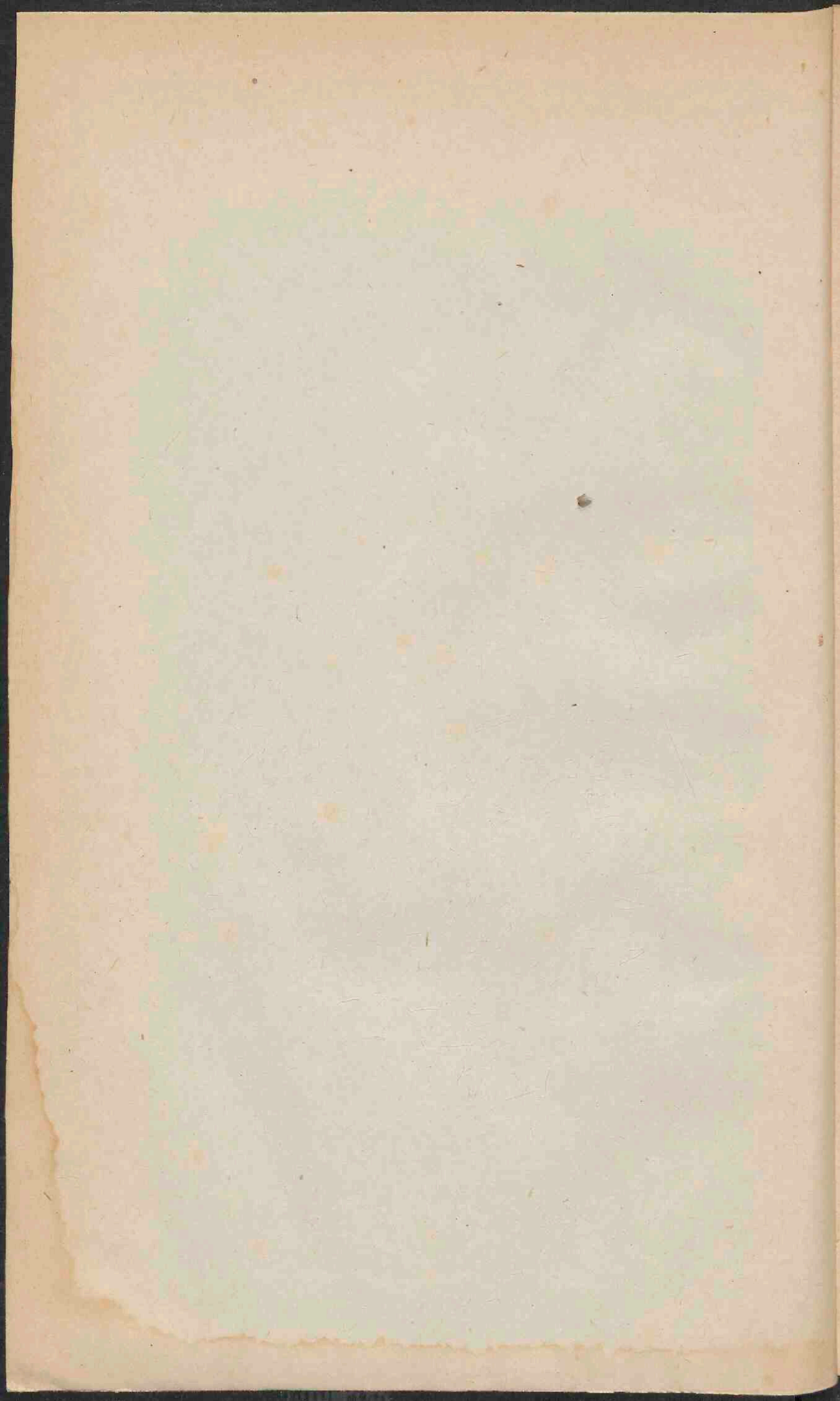
WISSEL-INTERVENTIE.

1.

WISSEL-INTERVENTIE.

WISSEL-INTERVENTIE.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT,

MET VERGUNNING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. N. BEETS,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op DINSDAG 2 JULI 1878, des namiddags ten 1 ure.

DOOR

CORNELIUS BRUIJN,

GEBOREN TE WEESP.

UTRECHT

J. DE KRUYFF

1878.

AAN MIJNE OUDERS

en

AAN DE NAGEDACHTENS VAN

MAAR

die mijne Vrouw zou zijn geworden.

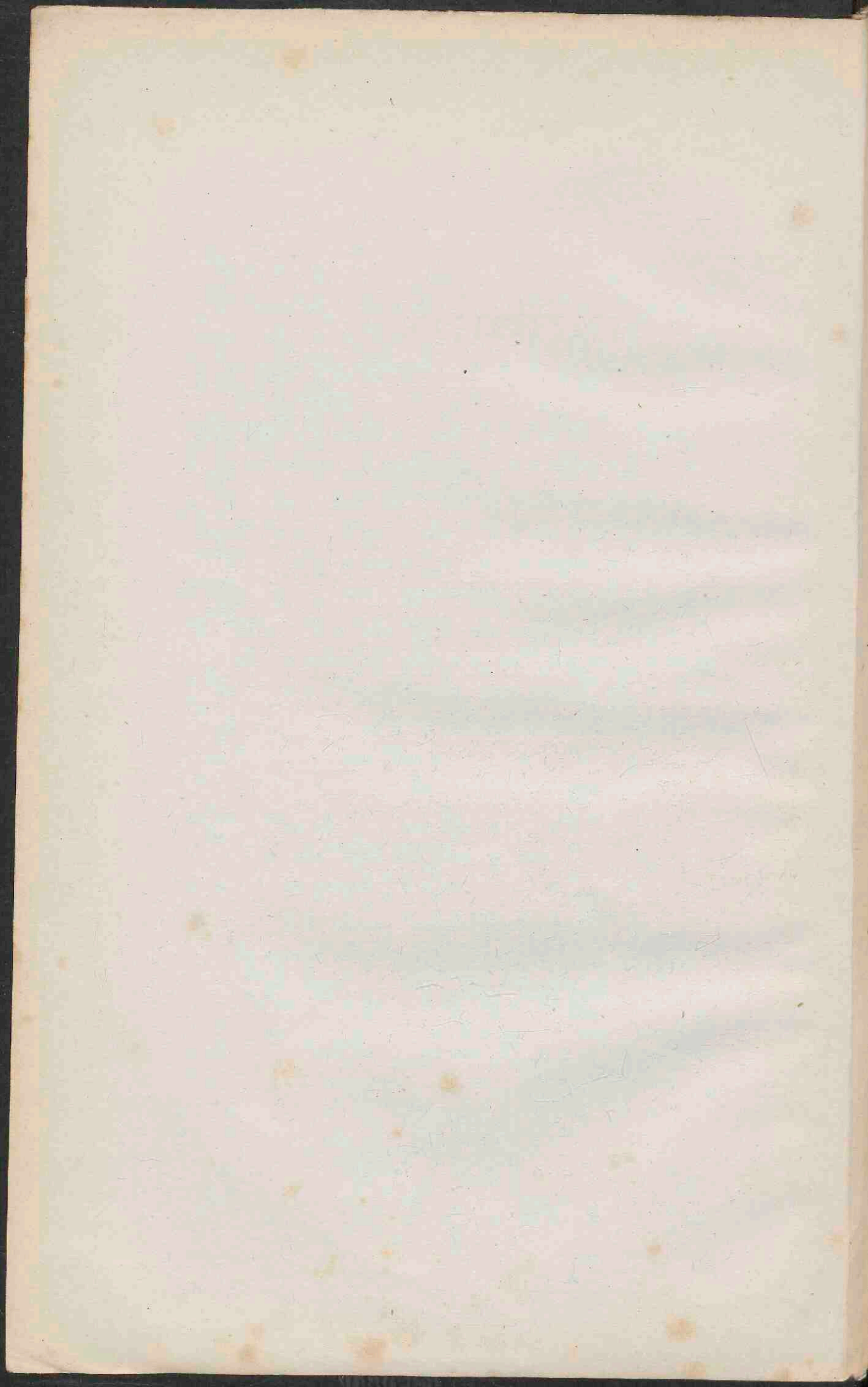

INHOUD.

	Blz.
INLEIDING	1—11
HOOFDSTUK I.	
Acceptatie ter cere	12—31
HOOFDSTUK II.	
Betaling ter eere	32—44
HOOFDSTUK III.	
Het noodadres	45—67
STELLINGEN	71—75

INLEIDING.

---

§ 1.

De wissel is waarschijnlijk ontstaan in de twaalfde eeuw, in de door haren uitgebreiden handel bloeiende steden van Noord-Italië ¹⁾. Een overwegende invloed op den toenmaligen wereldhandel werd uitgeoefend door de Italiaansche wisselaars, die er hun hoofdberoep van maakten, aan hem van wien zij een som gelds ontvingen, of aan diens lasthebber, het aequivalent in een andere muntsoort op een andere plaats te doen uitbetalen. Hiertoe vestigden zij in verschillende buitenlandsche handelsplaatsen, waar de uitbetaling van het aequivalent meestal verlangd werd, kantoren om hun handelshuis in die plaatsen te vertegenwoordigen ²⁾. Zoolang de betrokkene de vertegenwoordiger van den trekker was, bestond er weinig gevaar, dat de beloofde betaling zou uitblijven; voor tusschenkomst van

---

¹⁾ Vg. RAPHAEL DE TURRI, Disp. I, Qu. 4, aangehaald bij BIENER, Wechselrechtliche Abhandlungen, pag. 4.

²⁾ Vg. KUNTZE, Deutsches Wechselrecht, Erster Exkurs, pag. 129 sq.

een ander, die in de plaats van den betrokkene ter eere van den trekker betaalde, voor interventie derhalve, was er toen geen aanleiding.

De behoefte hieraan ontstond eerst, toen de wissel zich meer had ontwikkeld, iets waartoe de vestiging en inrichting van de missen en jaarmarkten, vooral die van Lyon en Besançon, veel bijdroegen. ¹⁾ Daar kwamen op geregelde tijden de kooplieden uit de meest verwijderde plaatsen samen om hunnen wisselhandel uit te oefenen, overeenkomstig bepaalde voorschriften, vastgesteld door de Consules Mercatorum, aan wie de leiding der mis was toevertrouwd.

De meeste wissels werden nu betaalbaar gesteld op een jaarmarkt. Aan de betaling ging vooraf de acceptatie, een gevolg van de wijze, waarop de kooplieden hunne vorderingen onder elkander verrekenen; acceptatie stond in zekeren zin met betaling gelijk, zoodat hij die niet accepteeren wilde, daardoor de betaling weigerde. ²⁾ Ook nadat de missen niet meer gehouden werden, bleef toch de acceptatie als een afzonderlijke handeling bestaan, met het rechtsgevolg, dat door te accepteeren de betrokkene zich tot betaling verbindt; in te staan voor de acceptatie van den betrokkene werd gerekend te behooren tot de verplichtingen des trekkers. De wissels werden

---

¹⁾ Vg. KUNTZE t. a. p. pag. 148.

²⁾ Vg. FREMERY, Etudes de droit comm. pag. 102.

weldra niet meer uitsluitend op correspondenten van den trekker, maar ook en veelal op vreemde handelshuizen getrokken; meermalen bleef nu de betalingsbelofte door den trekker gegeven ten gevolge van de weigering van den betrokkene onvervuld en dan traden dikwijls, om het crediet van den trekker te sparen, bevriende personen op, die ter eere van den wisselbrief in de plaats van den betrokkene betaalden, en vooral nadat de acceptatie als afzonderlijke handeling zich van de betaling had afgescheiden, was de tusschenkomst van een derde somtijds zeer gewenscht. Door de betaling ter eere trad de derde in de rechten van den betaalden houder tegen dengene, te wiens eere hij betaald had. ¹⁾

Naar de meening van BIENER ²⁾ ontstond de interventie in de zestiende eeuw. In de wisselwet van Bologna van 1569 komt, evenmin als in de Statuta Bononiae van 1454, eenige bepaling daarvan voor. Daarentegen worden in de Rotae Genuae Decisiones ³⁾ onderscheidene gevallen van interventie vermeld, terwijl de Statuta Genuae ⁴⁾ evenals de Capitula feriarum Bezenzonensium ⁵⁾ wijd-

¹⁾ Vg. ROTAE GENUAЕ DECIS VI n°. 7, XXXII n°. 1 en 2; Statuta Genuae Lib. IV, cap. 14; SCACCIA, Tractatus de Cambio, § 2 gl. 5 n°. 364.

²⁾ T. a. p. pag. 114. Vg. KUNTZE t. a. p. pag. 156.

³⁾ DECISIONES VI, XIX, XXIII, XXX, XXXII, XLI.

⁴⁾ Liber IV, cap. 14.

⁵⁾ Artt. 34, 35, o. a. te vinden bij PHOONSEN, Wisselstijl tot Amsterdam.

loopige bepalingen bevatten over het solvere supra protestum. Bekend is, dat ons Vaderland niet achterbleef, waar het zaken van koophandel gold; wat het instituut van den wissel betreft, worden dan ook vele bepalingen gevonden in de costumen, keuren en ordonnantiën van onze koopsteden. De costumen van Antwerpen van 1578 ¹⁾ bevatten er eene over de interventie. Ook de GROOT ²⁾ vermeldt de betaling ter eere, terwijl PHOONSEN ³⁾ uitvoerig handelt „van het accepteren van wisselbrieven sopra protest” en „van de voldoening der wisselbrieven sopra protest van non betaling.”

Voorzag de trekker de weigering van den betrokkene, dan verzocht hij reeds vooraf een ander, op de betalingsplaats woonachtig, in dat geval ter eere van den wisselbrief te betalen, welk verzoek in den regel buiten den wissel om geschiedde. Later ontstond de gewoonte om in den wissel in een zoogenaamd noodadres iemand aan te wijzen tot wien de houder, indien de betrokkene weigerde, zich moest wenden. Deze noodadressen schijnen eerst in de achttiende eeuw in gebruik te zijn gekomen ⁴⁾. Wel

¹⁾ Cap. 55. Art. 5. Zie ook Costumen van Amsterdam, Cap. 50 art. 10, 11.

²⁾ Inleiding tot de Hollandsche Rechtsgeleerdheid. Boek III, deel 13, § 3. Zie ook VAN LEEUWEN, Rooms-Hollands-Recht, 4, 37. § 4.

³⁾ Wisselstijl tot Amsterdam. Cap. XII en Cap. XVIII.

⁴⁾ Vg. FREMEY t. a. p. pag. 152.

schijnt in de *Capitula feriarum Bezenzonensium* ¹⁾ van een noodadres sprake te zijn, wel zegt Raphael de Turri ²⁾ dat de wissel kon worden geaccepteerd en betaald pro honore literarum et super protestu door een derde, hoet ipsi literae non fuerint directae, maar dat althans vóór de achttiende eeuw van noodadressen geen veelvuldig gebruik werd gemaakt, kan blijken uit het feit dat in de beroemde fransche ordonnantie van 1673 daarvan geen melding gemaakt wordt.

---

§ 2.

FREMERIJ ³⁾ merkt op, dat POTHIER de eerste rechtsgeleerde is, die melding maakt van het gebruik om in den wissel een noodadres aan te wijzen. Deze geleerde schrijver, wiens werken van een overwegenden invloed geweest zijn op de samenstelling der fransche Codes en daardoor op de Nederlandsche wetboeken, stelt de vraag ⁴⁾ of de houder verplicht is bij non-betaling tegen het noodadres te protesteeren, een vraag onder vigueur der Ordonnantie van 1673 voor verschillende beantwoording

---

¹⁾ Art. 35.

²⁾ Disp. II, Qu 2 n°. 1, aangehaald bij KUNTZE t. a. p. pag. 164.

³⁾ FREMERIJ t. a. p. pag. 152.

⁴⁾ POTHIER, Contrat de Change, n°. 137.

vatbaar. POTHIER is van oordeel, dat de Ordonnantie, waar zij voorschrijft, dat de houder moet protesteeren, zonder nader aan te wijzen tegen wie, bedoelt dat een protest moet worden opgemaakt tegen hen, die in den wissel tot betaling zijn aangewezen en tot deze behoort zoowel het noodadres als de betrokkene. Hij beschouwt den in het noodadres aangewezenen als een tweeden betrokkene, die evenals de betrokkene, doch alleen voor het geval dat deze mocht weigeren, tot vervulling der wisselbelofte geroepen is. Het plaatsen van een noodadres op den wissel is het aanwijzen in den wissel van een tweeden betalingsweg, dien de houder moct bewandelen, wanneer hij van den betrokkene geen betaling kan verkrijgen.

Die een wissel, waarop een noodadres staat, aanneemt kent de bedoeling, waarmede het op den wissel gesteld is; door de aanneming daarvan neemt hij de verplichting op zich, aan die bedoeling zooveel mogelijk gevolg te geven; wanneer hij bij weigering van den betrokkene, zich niet tot het noodadres wendt, dan heeft hij niet aan zijn verplichtingen voldaan en alsdan is de trekker tot schadevergoeding ongehouden.

De verhouding tusschen den trekker en het noodadres is dezelfde als die tusschen den trekker en den betrokkene; dogene die in het noodadres is aangewezen vervult, evenals de betrokkene, door te betalen een verplichting in den wissel vervat.

POTHIER beschouwt de betaling door het noodadres niet als een betaling ter cerc, zooals duidelijk blijkt uit

hetgeen door hem gezegd wordt, waar hij de vraag behandelt door wie een wissel betaald kan worden 1). Op één lijn met den betrokkene stelt hij „les personnes indiqués dans la lettre en cas d'absence ou de refus de celui sur qui la lettre est tirée;” eerst daarna spreekt hij van betaling „mais seulement en cas de protêt par quelque personne que ce soit pour faire honneur au tireur ou à quelqu'un des endosseurs,” en dezen alleen acht hij door de betaling gesubrogeerd in al de rechten van den houder, een regel te gelijk met de betaling ter eere ontstaan en ook in de Ordonnantie van 1673 gehuldigd 2).

De Code de Commerce, die geheel steunt op de Ordonnantie van 1673 maar in sommige opzichten aangevuld is uit de werken der rechtsgeleerden van dien tijd, onder wie POTHIER de eerste plaats inneemt, heeft van het noodadres dezelfde opvatting als deze schrijver. Dit blijkt vooreerst uit het ontbreken van elke van POTHIER'S leer afwijkende bepaling, en verder ook hieruit, dat in de discussien over het wetboek geen enkele aanwijzing te vinden is, die ons recht geeft aan te nemen, dat men die leer heeft willen verwerpen. In den Code de Commerce komen slechts een paar bepalingen voor, waaruit blijkt dat aan zijn samenstellers het noodadres niet onbekend was.

Artt. 173 en 174 spreken daarvan. Het eerstgenoemde

---

1) POTHIER t. a. p. n°. 170.

2) Titel V art. 3. Zie ook POTHIER t. a. p. n°. 171.

artikel schrijft voor, dat in geval van non-betaling de houder moet protesteeren ook „au domicile des personnes indiquées par la lettre de change pour la payer au besoin.” Hierdoor is de door POTHIER¹⁾ behandelde strijdvraag overeenkomstig het door hem ontwikkelde gevoelen beslist. In het genoemde artikel wordt het noodadres van den acceptant ter eere duidelijk onderscheiden, en uit de volgorde, waarin de personen, tegen wie het protest moet worden opgemaakt, aldaar genoemd worden, blijkt dat voor tusschenkomst van een derde eerst aanleiding is, nadat ook de in het noodadres aangewezen weigerachtig is bevonden. En art. 174 bepaalt dat de akte van protest moet bevatten „la transcription littérale de la lettre de change, de l'acceptation, des endossemens et des recommandations qui y sont indiquées” hetgeen een noodzakelijk gevolg is van het voorafgaande artikel en waardoor bevestigd wordt dat de noodadressen niet zijn voorbijgezien.

De Code de Commerce is de trechter geweest, waardoor de leer van POTHIER omtrent den wissel grootendeels, behoudens belangrijke afwijkingen in de toepassing, in ons Wetboek van Koophandel is overgegaan²⁾. Ook in dat Wetboek is aan het noodadres geen uitvoerige behandeling ten deel gevallen; slechts in één artikel wordt er melding van gemaakt, namelijk in art. 181, waarvan de eerste alinea het volgende inhoudt:

---

¹⁾ T. a. p. n°. 137.

²⁾ Vg. VOORDUIN, Deel VIII. pag. 485 en 494.

„De houder is, bij weigering van den betrokkene, verplicht de betaling af te vragen aan dengene, die den wisselbrief ter eere heeft geaccepteerd, of aan wien dezelve, volgens het daarin vermelde, in geval van nood, ter acceptatie of ter betaling is aanbevolen.”

Bij de lezing van dit artikel doet zich de vraag voor of de houder, nadat de betrokkene geweigerd heeft te betalen, dadelijk zich tot den acceptant ter eere kan wenden, zonder dat hij verplicht is alvorens aan het noodadres betaling af te vragen. De redactie van het artikel schijnt aanleiding te geven tot een bevestigende beantwoording dezer vraag en het „Ubi lex non distinguit a nobis non est distinguendum” kan ook hier van toepassing worden geacht. Toch zouden wij op dezen enkelen grond niet bevestigend durven antwoorden maar op grond van den aard van het noodadres, ook volgens het Wetboek van Koophandel, meer tot het geven van een ontkennend antwoord geneigd zijn. In de beraadslaging over dit wetboek, zooals wij die bij Voorduin vinden opgeteekend, is geen spoor te vinden, dat in onze wetgevende vergadering het noodadres is ter sprake gekomen, en wij mogen daarom aannemen dat in dit opzicht ons wetboek evenmin als de Code de Commerce van Pothiers leer is afgeweken. Trouwens ons artikel, dat een onderscheid maakt tusschen noodadres en acceptant ter eere, bevestigt dit.

Het noodadres is derhalve ook naar onze wetgeving een clause in den wissel, waaraan vóór alles moet worden

voldaan, eerst daarna kan er van tusschenkomst door een derde, van interventie ter eere sprake zijn ¹⁾).

---

§ 3.

Is deze beschouwing juist, dan volgt hieruit met noodwendigheid, dat de bepalingen, die in het Wetboek van Koophandel worden gevonden over de acceptatie en de betaling ter eere ²⁾ niet van toepassing zijn op de noodadressen, daar de acceptatie en de betaling door een noodadres dan niet is een acceptatie en een betaling ter eere. De noodadressen zijn derhalve aan andere regelen onderworpen. Deze opvatting, die ook voorkomt in de werken van oudere Deutsche schrijvers ³⁾ is niet meer die van den nieuweren tijd, zooals zij gehuldigd wordt o. a. in de Allgemeine Deutsche Wechselordnung. Deze wet, waardoor aan Deutschland een eenvormig wisselrecht gegeven werd, vat de acceptatie en de betaling door het noodadres op als een acceptatie en betaling ter eere; zij behandelt ⁴⁾ het noodadres en de interventie ter eere in den titel van interventie, die zich dan splitst in twee

---

¹⁾ Vg. HOLTJUS, Deel I. bl. 330.

²⁾ Artt. 121—129, 147, 170—174, 181. W. v. K.

³⁾ Vg. BENDER, Grundsätze des Deutschen Handlungs-Rechts, II. § 371. (Darmstadt 1828); PÖHLS, Wechselrecht, § 266 (Hamburg 1829).

⁴⁾ Titel IX, artt. 56—65.

afdeelingen, de eerste aan de acceptatie, de tweede aan de betaling gewijd. Wij stellen ons voor in de volgende bladzijden de bepalingen over acceptatie en betaling ter eere, die in ons Wetboek van Koophandel worden gevonden, na te gaan, waaraan wij vervolgens eenige beschouwingen over het noodadres, ook in verband met de nieuwere opvatting daarvan, wenschen toe te voegen.

HOOFDSTUK I.

ACCEPTATIE TER EERE.

De trekker belooft — en elke endossant treedt tot die belofte toe — dat de betrokkene den wissel, indien deze hem ter acceptatie aangeboden wordt, accepteeren en op den vervaldag betalen zal.

De houder is tot het vragen van acceptatie in den regel niet verplicht; wil hij den vervaldag afwachten, ook zonder dat de wissel geaccepteerd is, dan kan hij toch betaling vorderen. Gewoonlijk echter zal een wissel zoo spoedig mogelijk ter acceptatie aangeboden worden, omdat de betrokkene door te accepteeren zich tot betaling verbindt en daardoor de zekerheid, dat de wissel zal worden betaald, verhoogd, zijn omloop bevorderd wordt. Indien nu de betrokkene weigert te accepteeren, dan kan de houder borgstelling vragen, dat de wissel op den vervaldag zal worden betaald, van hen die voor de acceptatie hebben ingestaan, en trekker en endossanten zijn tot het geven daarvan verplicht op vertooning van het

protest van non-acceptatie, waardoor de weigering van den betrokkene bewezen wordt, en hetwelk de houder, althans indien hij van zijn regresrecht gebruik wil maken, op behoorlijke wijze door een bevoegden ambtenaar moet doen opmaken. Door het nemen van regres ontstaan voor de verschillende belanghebbenden moeiten en onaangenaamheden van allerlei aard; deze af te wenden, den houder van het uitoefenen van zijn regresrecht te doen afzien beoogt de acceptatie ter eere; de behoeften van den handel deden de gewoonte ontstaan, dat een ander, bij weigering van den betrokkene in diens plaats den wissel ter eere van een der wisselschuldenaars accepteerde, met het doel den in zijn loop gestoorden wissel staande te houden en het nemen van regres te voorkomen. De acceptant ter eere neemt de verplichting op zich den wissel te betalen, voor het geval dat de betrokkene op den vervaldag betaling weigert; door het accept ter eere heeft de houder wisselrechtelijk dezelfde zekerheid dat hij betaling zal erlangen alsof de betrokkene geaccepteerd had. Maar geenszins feitelijk. Het is den houder niet onverschillig, uit wiens accept hij kan vorderen; hij had recht op de acceptatie van den betrokkene, op die voorwaarde had hij den wissel aangenomen; hij stelde vertrouwen in den betrokkene, althans in den trekker, wiens borgstelling eventueel de beloofde acceptatie zou vervangen; het is mogelijk, dat hij in den acceptant ter eere geen vertrouwen heeft — ook een insolied persoon kan zijn tusschenkomst aanbieden — de billijkheid eischt

derhalve den houder de bevoegdheid te geven een aangeboden acceptatie ter eere te weigeren, of waar de wet hem zulks niet toestaat, het althans van hem te laten afhangen, welke waarde hij aan de hem opgedrongen acceptatie wil hechten. De meeste wetgevingen hebben aan dien eisch der billijkheid voldaan, hoewel niet allen op dezelfde wijze. In navolging van den Code de Commerce ¹⁾ is, volgens het Wetboek van Koophandel ²⁾, indien een wisselbrief van non acceptatie geprotesteerd wordt, een ander tot acceptatie ter eere gerechtigd, waartegenover de verplichting van den houder staat om deze toe te laten maar niettegenstaande alle acceptatiën door een ander ter eere gedaan, behoudt de houder van den wisselbrief al zijn recht tegen den trekker en de endossanten, uit hoofde der non-acceptatie van dengene op wien de wisselbrief getrokken was. ³⁾ De Allgemeine Deutsche Wechselordnung ⁴⁾ geeft den houder de bevoegdheid een aangeboden acceptatie ter eere te weigeren, maar wanneer hij deze aanneemt, dan geldt zij als gewone acceptatie en heeft hij geen recht op borgstelling.

Aan het stelsel der Duitsche wet zouden wij de voorkeur geven. Wanneer iemand, die vertrouwen verdient, wil accepteren ter eere, dan zal de houder diens aanbod niet

---

¹⁾ Artt. 126, 128.

²⁾ Art. 121.

³⁾ Art. 128 W. v. K.

⁴⁾ Artt. 57, 61.

weigeren, omdat het in zijn belang is, dat de wissel geaccepteerd wordt; de waarborgen, die de nicuwe wissel-schuldenaar hem geeft, wegen geheel op tegen het regresrecht, dat hij verliest; volgens art. 128 W. v. K. behoudt hij dit recht, maar zal hij het in zulk een geval uitoefenen? Hij zal het veeleer ongebruikt laten. Maar de acceptant ter eere kan faillceeren? Het wordt niet betwist, in dit geval echter kan ook in het andere stelsel borgstelling gevorderd worden ¹⁾, want de acceptant ter eere staat tot den houder in dezelfde betrekking als de gewone acceptant ²⁾.

Wanneer de houder geen vertrouwen stelt in hem die de acceptatie ter eere aanbiedt, dan zal hij hem afwijzen en van trekker en endossanten borgstelling vorderen. Volgens het Nederlandsche stelsel zal hij dit laatste eveneens doen, maar tot afwijzing van den intervenient mist hij de bevoegdheid; diens handteekening zal op den wissel voorkomen, zonder dat hij eenige waarde daaraan hecht; het zal zijn alsof de wissel niet was geaccepteerd, behalve dat nu op den houder de verplichting rust, indien de betrokkene op den vervalldag de betaling weigert, deze van den hem opgedrongen eere-acceptant af te vragen en bij weigering ook tegen dezen protest te doen opmaken, ³⁾ waartegenover echter — wij zullen het niet voorbijzien —

---

¹⁾ Art. 29, A. D. W. O.

²⁾ Art. 59, A. D. W. O.

³⁾ Art. 181 W. v. K.

de geringe kans staat, dat hij van dezen betaling ontvangt. In de gevolgen derhalve verschillen beide stelsels weinig; wij achten het stelsel der Duitse wet echter eenvoudiger. Maar wat ons vooral tot dat stelsel aantrekt is, dat het volkomen overeenstemt met de algemeene rechtsbeginselen; ten opzichte van den houder treedt de acceptant ter eere in de plaats, die de betrokkene had moeten innemen; er heeft verandering plaats in den persoon van den schuldenaar en hiertoe is de toestemming van den schuldeischer noodig. Is de houder niet bevoegd een aangeboden acceptatie ter eere te weigeren, dan wordt hij genoodzaakt tegen zijn wil een persoon, die zich aan hem opdringt, als zijn schuldenaar te erkennen, terwijl hij recht had te verwachten, dat de betrokkene zijn schuldenaar worden zou, en al worden nu de nadeelen, die daaruit voor hem zouden kunnen ontstaan, weggenomen, door de bepaling van art. 128 W. v. K., dat hem zijn regresrecht laat behouden, het moet in een wet worden toegejuicht, wanneer zij de rechtvaardigheid betracht zonder de algemeene rechtsbeginselen te miskennen.

Indien de houder niet verplicht is de aangeboden acceptatie ter eere aan te nemen, dan heeft hij ook, indien meerdere personen zich aanbieden, de beslissing, wiens tusschenkomst hij zich wil laten welgevallen, tenzij hij mocht verkiezen allen af te wijzen. Door de afwijzing van anderen kan voor den toegelatene nimmer eenig nadeel ontstaan. Bepalingen, die den voorrang regelen, indien onderscheidene personen zich tot acceptatie ter eere

aanbieden, zijn dan ook in de Allgemeine Deutsche Wechselordnung niet te vinden. In het Wetboek van Koophandel zijn niet minder dan vier artikelen ¹⁾ daaraan gewijd, in afwijking van den Code de Commerce, die geen voorschriften over den voorrang bij acceptatie ter eere bevat. De zevende afdeeling ²⁾ van onze wetgevende vergadering wilde deze artikelen weggelaten hebben en ze vervangen zien door één enkel artikel dat bij een aanbod van meerderen steeds aan den houder de keuze liet. „Men heeft,” antwoordde de Regeering, „ten opzichte der interventien het stelsel gevolgd, dat in de meeste handelssteden van Europa wordt in acht genomen” ³⁾.

Het stelsel der zevende afdeeling schijnt ons echter niet zoo geheel onaannemelijk toe. Door het nu aangenomen stelsel wordt in sommige gevallen het tegenovergestelde verkregen van hetgeen wordt beoogd; het doel der acceptatie ter eere is het voorkomen van regres; door den houder de keuze van den persoon, die accepteren zal, te ontnemen, kan nu en dan het nemen van regres bevorderd worden ⁴⁾.

---

1) Artt. 122—125.

2) VOORDUIN, deel VIII. p. 587.

3) VOORDUIN, t. a. p.

4) Een voorbeeld: A. en B. bieden zich aan tot acceptatie van een wissel, A. ter eere van den trekker, B. ter eere van een endossant. Nu is A. gerechtigd (art. 122). De houder stelt in A. geen vertrouwen en neemt regres volgens art. 128. B. daarentegen geniet het volle vertrouwen, de houder zou met diens

Artt. 122—125 W. v. K. regelen de orde, die moet worden in acht genomen, indien meerderen zich aanbieden een wissel ter eere van een der wisselschuldenaars te accepteren. Door welke beginselen heeft de wetgever zich bij deze regeling laten leiden om haar te doen beantwoorden aan het doel, dat de acceptatie ter eere tracht te bereiken, namelijk het nemen van regres te voorkomen, althans te verminderen? Bij zijn poging daartoe is hij uitgegaan van twee beginselen, waarvan het eene ondergeschikt is aan het andere, in dier voege dat het tweede niet in aanmerking komt zoolang het eerste toepassing kan vinden. In de eerste plaats geldt „Hij wiens betaling de meeste wisselschuldenaars bevrijdt heeft de voorkeur” daarna: Hij die van last ¹⁾ voorzien is gaat voor hem, die zich uit eigen beweging ter acceptatie aanbiedt ²⁾. Art 122 bevat de toepassing van den eersten regel, de tweede wordt in art. 124 uitgesproken. Staan de verschillende personen, die hunne tusschenkomst aanbieden, volkomen gelijk, dan verblijft volgens art. 123, de keuze aan den houder, die onder gelijke omstandigheden — art. 125 bepaalt het uitdrukkelijk — zich zelven de voorkeur mag geven. De opmerking mag niet achter-

---

accept genoeg hebben genomen en van het nemen van regres hebben afgezien.

¹⁾ Wij verstaan hieronder een last gegeven buiten den wissel om. Zie onze Inleiding §§ 2, 3. HOLTIUS t. a. p.

²⁾ Vg. KIST, Beginselen van handelsrecht. Dl. II. pag. 188. (2e uitgave).

wege blijven, dat uit de beide laatstgenoemde artikelen noodwendig voortvloeit, dat de houder slechts één acceptatie ter eere behoeft toe te laten; waaruit echter niet volgt, dat hij tot afwijzing der overige zou zijn verplicht; op één wissel kunnen meerdere conc-accepten voorkomen, maar hierover nader in het volgende hoofdstuk, wanneer wij de betaling ter eere behandelen.

Volgens art. 122 zijn „indien zich onderscheidene personen tot de acceptatie ter eere opdoen” daartoe bij voorkeur in de volgende orde gerechtigd:

- 1°. Zij die den wissel accepteren ter eere van den trekker, of van dengene voor wiens rekening dezelve getrokken is.
- 2°. Zij die zulks willen doen ter eere van den nemer.
- 3°. Zij die zulks willen doen ter eere van vroegere endossanten.

Indien van twee personen de een ter eere van den trekker, de andere ter eere van hem voor wiens rekening getrokken is wil accepteren, wie van hen is dan daartoe gerechtigd? Deze vraag wordt in verschillenden zin beantwoord. ASSER c. s. ¹⁾ zeggen: „Hij die wil interveniceeren ter eere van hem voor wiens rekening getrokken is, heeft de voorkeur boven hem, die zich ter eere van den trekker ter acceptatie aanbiedt, want wanneer voor den trekker betaald wordt, heeft deze nog altijd een rechtsvordering tegen hem voor wiens rekening hij getrokken

---

¹⁾ ASSER c. s. Aant. op art. 122.

heeft; terwijl wanneer voor dezen laatsten betaald is de wisselschuld in allen deele is te niet gegaan." Aan KIST, die vroeger ¹⁾ met het tegenovergestelde gevoelen zich vereenigde „want de wet onderscheidt niet en noemt beiden in dezelfde orde; de betrekking tusschen den trekker en dengene, voor wiens rekening getrokken is, ligt geheel buiten den wissel en geeft tot geen wisselactie aanleiding, zoodat door de acceptatie ter eere van hem, voor wiens rekening getrokken is, niet meer wisselschuldenaars bevrijd worden, dan door die ter eere des trekkers" ²⁾ komt thans de vraag twijfelachtig voor ³⁾, daar het niet te ontkennen (is) dat bij interventie ter eere van hem, voor wiens rekening getrokken is, ook de actie van den houder tegen den trekker, waarin de intervenient volgens art. 171 gesubrogeerd wordt, te niet moet gaan" ⁴⁾. Dit laatste is, dunkt mij aan twijfel onderhevig. Indien een wisselbrief van non-acceptatie geprotesteerd wordt, kan de houder regres nemen op trekker en endossanten, die voor de acceptatie van den betrokkene hebben ingestaan. De houder heeft geen regresactie ⁵⁾ tegen hem voor wiens rekening getrokken is, omdat deze

---

¹⁾ Beginselen van wisselrecht. bl. 100.

²⁾ Woorden van KIST t. a. p.

³⁾ Beginselen van Handelsrecht, Dl. II. bl. 189 (der tweede uitgave.)

⁴⁾ Woorden van KIST t. a. p.

⁵⁾ De actie van art. 200 W. v. K. is geen wisselactie. Zie KIST t. a. p. bl. 270.

tegenover hem geen verplichting op zich genomen, omdat deze de acceptatie van den betrokkene niet beloofd heeft. Hij staat geheel buiten het wisselverband; hem kent in vele gevallen behalve de trekker nog alleen de betrokkene, daar zijn naam in den regel in den wissel niet genoemd, maar slechts met initialen aangewezen wordt, omdat het alleen voor den betrokkene van belang kan zijn te weten, wie tot fondsbezorging gehouden is ¹⁾. Verplichtingen uit den wissel bestaan voor hem niet; rechten uit den wissel zijn derhalve tegen hem niet te verkrijgen. Te intervenieeren ter eere van iemand die niet regresplichtig is schijnt ongerijmd. De wet erkent echter de mogelijkheid van deze ongerijmdheid. De eenige verklaring hiervan is deze, dat de wet de interventie ter eere van hem voor wiens rekening getrokken is beschouwt als een interventie ter eere van hem die dezen wisselrechtelijk vertegenwoordigt d. w. z. ter eere van den trekker. De gevolgen van beide interventiën zijn dan volkomen dezelfde. Het antwoord op de gestelde vraag is: dan verblijft de keuze aan den houder, want beide personen bieden zich aan ter acceptatie ter eere van denzelfden persoon ²⁾.

De wet wijst de orde aan, waarin de onderscheidene personen, die zich aanbieden tot acceptatie ter eere, daartoe gerechtigd zijn. De vraag doet zich voor, welke zijn

---

¹⁾ Art. 106 W. v. K.

²⁾ Zie nog DIEPHUIS, Handboek. Deel I, bl. 205. Noot 4 (der eerste uitgave); HOLTIUS I, bl. 331 en v.

de gevolgen, wanneer dit wettelijk voorschrift wordt veronachtzaamd, wanneer een beter gerechtigde wordt uitgesloten door een ander, die eerst na hem in aanmerking moest komen? De wet wijst die gevolgen niet aan. Naar onze meening kan voor den houder, die deze acceptatie ter eere aanneemt nimmer cenig nadeel daaruit ontstaan. Hij is verplicht één acceptatie ter eere aan te nemen ¹⁾, maar geenszins tot een onderzoek, of misschien een beter gerechtigde tot acceptatie bereid is, gehouden.

Anders is het echter ten opzichte van den acceptant, die wel degelijk verplicht is toe te zien of door zijn acceptatie ook een beter gerechtigde wordt uitgesloten. Voor de nadeelen die uit zijn wederrechtelijke daad ontstaan is hij aansprakelijk en tot vergoeding der daardoor geleden schade gehouden. Eerst op den vervaldag blijkt of er werkelijk schade geleden wordt en deze zal volkomen vergoed zijn indien de acceptant ter eere, wanneer hij betaalt, zijn regresactie verliest tegen hen die bevrijd zouden zijn, indien de betaling ter eere zoude geschied zijn door hem die tot acceptatie ter eere gerechtigd was. Gold in ons recht de regel van art. 61 A. D. W. O., dat door de acceptatie ter eere het recht om zekerheid te vragen voor de betaling op den vervaldag, vervalt voor de volgliden van hem, te wiens eere geaccepteerd is, maar voor dezen laatsten en zijn voorliden behouden blijft, dan zou reeds

---

¹⁾ De gevolgen die voor den houder ontstaan, indien hij deze weigert, stippen wij later aan.

vóór den vervalldag schade kunnen ontstaan door de uitsluiting van een beter gerechtigde. Maar het nemen van regres tot borgstelling is onafhankelijk van de acceptatie ter eere; de houder behoudt, volgens art. 128, zijn recht tegen trekker en endossanten en de wijze, waarop hij van zijn recht gebruik wil maken, is van invloed op dat der verschillende wisselschuldnaars.

Acceptatie ter eere vooronderstelt een weigering van den betrokkene. Indien deze accepteert, dan bestaat er geen aanleiding tot het nemen van regres en zonder dit is de tusschenkomst van een derde niet mogelijk. Eerst dan, wanneer de betrokkene de verlangde acceptatie geheel of ten deele weigert of slechts voorwaardelijk accepteren wil, kan een derde zich aanbieden om den wissel te accepteren ter eere van een der wisselschuldnaars. Vóór dien tijd is zijn aanbod niet gerechtvaardigd. De weigering van den betrokkene wordt bewezen door het protest van non-acceptatie; zonder het bestaan van dit protest zal ook de derde zijn recht tot tusschenkomst niet kunnen aantonen. Moet het protest opgemaakt zijn om te kunnen accepteren ter eere of is deze ook mogelijk tijdens de opmaking van het protest? De woorden der wet zijn duidelijk; art. 121 W. v. K. zegt „indien het protest *wordt* opgemaakt,” niet indien het protest *is* opgemaakt. Bevestigd wordt zulks door den franschen tekst van het Wetboek van 1830, waarvan art. 97, overeenkomende met art. 126 C. de C^o. zegt „lors du protêt.”

Ook spreekt art. 126 W. v. K. van de mogelijkheid om *in* de akte van protest melding te maken van de acceptatie ter eere ¹⁾. Daarenboven, het protest dient slechts tot bewijs der weigering; de acceptatie ter eere is mogelijk, zoodra de betrokkene weigert en dit geschiedt wanneer hij op de vraag, hem door een bevoegden ambtenaar gedaan, of hij tot acceptatie bereid is, een weigerend antwoord gegeven heeft. De voltooiing van het protest van non-acceptatie af te wachten is derhalve niet noodzakelijk voor hem die ter eere wil accepteren en hij zal tot acceptatie ter eere kunnen worden toegelaten uiterlijk tot aan de verzending van het protest, want in de akte van protest of achter deze moet van de acceptatie ter eere melding worden gemaakt ²⁾.

Wie is tot acceptatie ter eere bevoegd? In het algemeen ieder die verbintenissen kan aangaan. PARDESSUS ³⁾ maakt een uitzondering voor hen, die in het wisselverband staan en verklaart zoowel den trekker als de endosanten onbevoegd. Voor het fransche recht achten wij zijn gevoelen juist, maar op grond van art. 125 W. v. K., dat „den houder een even gelijke aanspraak als elk ander op zoodanige vereering” toekent, komen wij voor ons recht tot een andere beslissing. Zal toch de acceptatie

---

¹⁾ Vg. DIEPHUIS t. a. p. bl. 204. Noot 3.

²⁾ Vg. HOLTIUS t. a. p. bl. 326.

³⁾ Cours de droit commercial (sixième édition). Tome I. n°. 384.

van den houder eenige uitwerking kunnen hebben, dan moet hij den wissel aan een ander overdragen; de acceptant ter eere is dan tevens endossant. Aan dit stelsel geven wij de voorkeur. De acceptatie van een endossant — met de noodzakelijke beperking, dat hij slechts ter eere van den trekker of van vroegere endossanten accepteeren kan — zal in vele gevallen het nemen van regres voorkomen of althans zeer inkorten en dit is het eenige doel van de acceptatie ter eere. Voor den houder ontstaan daaruit geen nadeelen; hij behoudt, ook wanneer een endossant ter eere accepteert, zijn recht op borgstelling volgens art. 128 W. v. K., terwijl hij in het stelsel der A. D. W. O. ook de eere acceptatie van een endossant kan afwijzen.

Het is mogelijk dat hij die wil accepteeren ter eere niet woont op de plaats, waar de wissel betaalbaar is. Volgens HOLTJUS ¹⁾ is een dergelijke acceptatie alleen geldig, wanneer de acceptant aldaar domicilie kiest.

De bevoegdheid van den betrokkene om te accepteeren ter eere van den trekker of van een der endossanten schijnt niet meer te worden betwijfeld. ²⁾ De woorden in art. 121 W. v. K. „kan dezelve geaccepteerd worden door een *ander* ter eere enz.” beteekenen dan ook eenvoudig „kan er een acceptatie ter eere plaats vinden” De betrokkene

---

¹⁾ T. a. p. bl. 327.

²⁾ Vg. DIEPHUIS t. a. p. bl. 205; KIST t. a. p. bl. 190; VISSERING, Het wisselrecht der XIXe eeuw, bl. 123; HOLTJUS t. a. p. bl. 329 en v.

die acceptatie ter eere aanbiedt staat dan echter volkomen gelijk met ieder ander; hij is niet meer gerechtigd dan een ander, wannecr hij niet als betrokkene den wissel wil acceptceeren, zoodat de gewone regelen, die den voorrang bepalen, indien onderscheidene personen zich aanbieden tot acceptatie ter eere, ook gelden indien een van deze de betrokkene is. Behoudt de houder zijn recht op borgstelling indien de betrokkene accepteert ter eere? De woorden der wet in art. 128 W. v. K. „niettegenstaande alle acceptatiën door een ander ¹⁾ ter eere gedaan” dwingen ons bevestigend te antwoorden, hoewel wij gaarne toegeven, dat de houder dezelfde waarborgen heeft, dat de wissel op den vervaldag zal worden betaald, als wanneer de betrokkene als zoodanig geaccepteerd had ²⁾.

Welke zijn de gevolgen indien de houder de aangeboden acceptatie ter eere weigert? Indien de wissel na zijn weigering niet verder geëndosseerd, hij derhalve op den vervaldag nog houder is, dan zal hij, indien de betrokkene ook de betaling weigert, zijn regresrecht verliezen tegen hen die door de betaling van den afgewezen eere-acceptant zouden zijn bevrijd. Moeijelijker wordt de beantwoording der vraag, indien de wissel door endossement aan een ander is overgegaan; zijn weigering was onrechtmatig; hij zal derhalve tot schadevergoeding ge-

¹⁾ Men kan natuurlijk aan dit woord hier geen andere beteekenis hechten dan in art. 121. W. v. K.

²⁾ Vg. PARDESSUS, t. a. p. n°. 384, pag. 211.

houden zijn aan hen, die ten gevolge zijner weigering nadeel ondervonden hebben. (art. 1401 B. W.)

Hoe geschiedt de acceptatie ter eere? In overeenstemming met den Code de Commerce bevatte het Wetboek van 1830¹⁾ een bepaling die reeds in de Ontwerpen van 1822 en 1825 werd gevonden, aldus luidende: „In de akte van protest wordt melding gemaakt van de acceptatie ter eere, welke door dien acceptant onderteekend wordt.”

Bij de herziening in 1834 droeg de Regeering de volgende bepaling voor: „De acceptatie ter eere moet op den wisselbrief *geschieden*; in de akte van protest of achter dezelve wordt van die acceptatie melding gemaakt”, waarin op voorstel der vijfde afdeeling *geschieden* veranderd werd in *gesteld worden*, hetgeen meer uitdrukte wat men verlangde, namelijk „*een geschrevene acceptatie*”.

Aan het gesteld zijn op den wissel ontleent de acceptatie ter eere hare kracht, niet aan hare vermelding in of achter de akte van protest; al was deze verzuimd, dan zou toch de acceptatie ter eere geldig zijn. In inhoud en vorm moet zij overeenkomen met de gewone acceptatie. Een uitzondering hierop maakt het bedrag der som, waarvoor acceptatie ter eere kan worden aangeboden. Is de acceptatie geheel geweigerd, dan kan slechts voor het geheele bedrag der wisselsom ter eere worden geaccepteerd. Is de wissel slechts voor een gedeelte der som geaccepteerd, alleen voor het ontbrekende, voor geen andere som

---

¹⁾ Vg. VOORDUIN, Deel VIII, bl. 590.

zal een acceptatie ter eere mogelijk zijn. Ware het anders, de acceptatie ter eere zou haar doel niet bereiken; in plaats van vermindering zou dan vermeerdering van regres ontstaan.

Uit den wissel moet blijken dat de acceptatie is een acceptatie ter eere. Gewoonlijk wordt uitgedrukt, te wiens eere geaccepteerd is; indien zulks het geval niet is dan wordt de acceptatie gerekend ter eere van den trekker te zijn geschied, omdat zij dan het meest aan het beoogde doel zal beantwoorden, tenzij uit het protest van non-acceptatie blijke dat ter eere van een der endossanten geaccepteerd is. Is er strijd tusschen den wissel en het protest, dan zal de acceptatie ter eere van den in den wissel genoemden voor waar moeten worden aangenomen, omdat het protest slechts bewijsmiddel kan zijn, indien alle aanwijzing in den wissel ontbreekt. In het Duitsche wisselrecht wordt de intervenient, indien hij in zijn acceptatie niet heeft uitgedrukt, te wiens eere hij accepteert, geacht, het ter eere van den trekker gedaan te hebben, ook al blijkt uit het protest een andere bedoeling ¹⁾.

„Die een wisselbrief ter eere accepteert is gehouden daarvan onverwijld kennis te geven aan dengene te wiens eere hij geaccepteerd heeft”, schrijft, in overeenstemming met den Code de Commerce, art. 127 W. v. K. voor, terwijl het tevens — hetgeen het Fransche wetboek heeft nagelaten — de straf voor het verzuim daarvan

---

¹⁾ Vg. art. 59 A. D. W. O. VISSERING t. a. p. bl. 127.

aanwijst; die bestaat „in vergoeding van kosten, schaden en interessen, zoo daartoe termen zijn”. Volgens art. 58 A. D. W. O. moet die onverwijde kennisgeving binnen twee dagen na de opmaking van het protest geschieden. Dat art. 127 W. v. K. niet overbodig is, ten gevolge van de verplichting den houder van een van non-acceptatie geprotesteerden wissel in art. 184 W. v. K. opgelegd, wordt o. a. door KIST¹⁾ opgemerkt.

Art. 147 W. v. K. handelt over de gehoudenheid van den acceptant ter eere. Het luidt aldus: „De bepalingen omtrent de gehoudenheid van den acceptant zijn ook toepasselijk op dengene, die den wissel ter eere, voor rekening van den trekker, nemer of endossant, heeft geaccepteerd, behoudens hetgeen bij art. 129 is bepaald.” De uitzondering, ten behoeve van den acceptant ter eere door art. 129 vastgesteld, is deze, dat hij tot voldoening des wissels ongehouden is, indien deze niet bij gebreke van betaling ten vervaltijde, tegen den betrokkene geprotesteerd is. In dit geval zal hij zelfs niet kunnen betalen, zonder gevaar te loopen door zijn betaling schade te lijden, want „wanneer hij zonder dit protest den wissel betaald heeft, verliest hij zijn verhaal tegen diegenen, die er belang bij zouden mogen hebben, dat de wissel behoorlijk tegen den oorspronkelijk betrokkene geprotesteerd was (art. 129). Art. 60 A. D. W. O. bepaalt, dat het recht van den houder tegen den acceptant ter eere

¹⁾ T. a. p. bl. 191.

vervalt, zoo hij den wissel niet uiterlijk op den tweeden werkdag na den vervaldag ter betaling aanbiedt. Volgens ons recht verjaart wisselschuld door een tijdsverloop van tien jaren, te rekenen van den vervaldag des wisselbriefs; tot zoolang blijft de acceptant ter eere gehouden indien de houder tijdig tegen den betrokkene geprotesteerd heeft; het gebruik is echter voor den acceptant ter eere billijker dan de wet ¹⁾.

Hoever gaat de gehoudenheid van den acceptant ter eere? Is hij, evenals de gewone acceptant, tot betaling gehouden tegenover icderen houder, zoowel hem, die op den vervaldag houder is, als hem, die door betaling als regresplichtige houder wordt? Is de acceptant ter eere, indien hij eventueel betaling weigert, tot schadevergoeding gehouden tegenover alle wisselschuldenaars of strekt zijn gehoudenheid zich slechts uit tot hem, te wiens eere hij geaccepteerd heeft en diens opvolgers?

Hoewel uit art. 147 het tegendeel kan worden opge-
maakt, moet de vraag in laatstgenoemden zin worden
beantwoord. Uit art. 129 blijkt, dat de acceptant ter
eere tot betaling ongehouden is, wanneer niet behoorlijk
tegen den betrokkene is geprotesteerd; hij staat hierin
met trekker en endossanten gelijk; hij zal niet kunnen
volstaan met de betaling van de wisselsom, maar daaren-
boven de gemaakte kosten moeten teruggeven, want hij
is gehouden tot vergoeding des wissels; zijn betaling is

---

¹⁾ Vg. VISSERING t. a. p. bl. 129.

een regresbetaling; hij betaalt niet met het doel om de wisselschuld te vernietigen, maar tot voorkoming van regres, om hem, te wiens eere hij geaccepteerd heeft, voor moeite en onaangenaamheden te vrijwaren; aan hem en diens opvolgers, niet aan vroegere endossanten heeft hij zich willen verbinden. De wet schijnt dit ook zoo te begrijpen; waartoe anders die reeks artikelen, waarin de orde bepaald wordt, indien onderscheidene personen zich tot acceptatie ter eere aanbieden? Wanneer de gehoudenheid voor allen dezelfde was, dan waren die artikelen ten eenenmale overbodig. Dat het echter wenschelijk ware dat in onze wet de uitdrukkelijke bepaling, zooals die in de Deutsche wet voorkomt, ware opgenomen, dat de acceptant ter eere door zijn acceptatie wisselrechtelijk verbonden is jegens allen, die op dengene, te wiens eere hij geaccepteerd heeft, volgen, zullen wij niet tegenspreken.

HOOFDSTUK II.

BETALING TER EERE.

De trekker belooft — en elke endossant treedt tot die belofte toe — dat de wissel op den vervaldag zal worden betaald. De houder is verplicht betaling af te vragen aan den betrokkene, en zulks onverschillig of de wissel al dan niet geaccepteerd is. Wordt de betaling geweigerd, dan kan de houder schadevergoeding vorderen van hen, die voor de betaling van den wissel hebben ingestaan, en trekker en endossanten zijn tot het geven hiervan verplicht, indien de weigering van den betrokkene bewezen wordt door het protest van non-betaling. Van betaling ter eere kan eerst dan sprake zijn, wanneer de betrokkene de betaling weigert; vóór dien tijd is niemand gerechtigd in de plaats van den betrokkene den wissel ter eere van een der wisselschuldenaars te betalen. Hij behoeft echter niet de voltooiing van het protest af te wachten; zodra de betrokkene op de vraag hem door een bevoegden ambtenaar gedaan, of hij tot betaling bereid is, een weigerend antwoord gegeven heeft

kan een ander betaling ter eere aanbieden, want het protest van non-betaling dient slechts om de weigering van den betrokkene te bewijzen. Hij die betaling ter eere aanbiedt doet zulks niet met de bedoeling om de wisselschuld te niet te doen; hij wil niet treden in de plaats van den betrokkene, niet ten behoeve van dezen den wissel betalen; hij heeft slechts het oog gevestigd op den-
 gene, te wiens eere hij betaalt; aan dezen moeten en kosten, een gevolg van de weigering van den betrokkene, te besparen, het nemen van regres te voorkomen, althans te verminderen, is het eenige doel dat hij beoogt; zijn tusschenkomst geschiedt in het belang van hem, te wiens eere hij betaalt; zijn betaling ter eere moet, zal het doel worden bereikt, hetzelfde uitwerken, als wanneer degene, te wiens eere hij betaalt, zelf als regresplichtige den wissel voldaan had. Betaalt een ander ter eere van den trekker, dan moet hetzelfde verkregen worden als wanneer de trekker als regresplichtige den wissel betaald had, hetgeen plaats heeft, indien door een betaling ter eere van den trekker alle endossanten bevrijd zijn; betaalt een ander ter eere van een der endossanten dan moeten de endossanten, die op dezen volgen, bevrijd zijn. Art. 172 W. v. K., dat deze gevolgen aan de betaling ter eere verbindt, bevat derhalve een juist beginsel.

Ieder die verbintenissen kan aangaan is bevoegd tot betaling ter eere. Art. 170 al. 1 W. v. K. bepaalt, dat een geprotecteerde wisselbrief betaald kan worden door een ieder ter eere van den trekker of van een der en-

dossanten. Tegenover die bevoegdheid van een ieder staat de verplichting van den houder om de aangeboden betaling ter eere aan te nemen; hieraan is voor hem niet het geringste bezwaar verbonden, hij heeft recht op betaling, maar of hij die betaling ontvangt van den betrokkene of van een ander, is hem onverschillig, de persoon van den betaler treedt geheel op den achtergrond. Maar de houder moet van de weigering van den betrokkene volstrekt geen nadeel ondervinden; hij moet geheel in denzelfden toestand gebracht worden, alsof de betrokkene op den vervaldag betaald had; hij die ter eere betaalt kan niet volstaan met de betaling der in den wissel uitgedrukte som, maar hij moet daarenboven de interessen en kosten vergoeden.

Welke zijn de gevolgen, wanneer de houder weigert de aangeboden betaling ter eere aan te nemen? DIEPHTIS ¹⁾ meent dat dan aanbod van betaling en consignatie kan worden gedaan en acht het gevoelen van KIST, „dat de houder reeds door zijn weigering zijn recht van vorderen zou verliezen,” ongegrond; zelfs met de later volgende beperking tot hen, die door de betaling bevrijd zouden zijn geworden.” De reden, waarom dit gevoelen ongegrond zou zijn, wordt echter door den geachten schrijver niet nader opgegeven. Het beginsel door KIST ²⁾ aldus uitgesproken: „Alleen op hen, die door de betaling ter eere

---

¹⁾ Handboek. Deel I, bl. 225. Noot 2 (der eerste uitgave).

²⁾ Beginselen van Handelsrecht. Deel II, bl. 198 (2e druk).

bevrijd zouden zijn en dus bij de betaling belang hadden, zal hij zijn verhaal verliezen", achten wij volkomen juist. De houder was niet gerechtigd de aangeboden betaling ter eere af te wijzen; zijn weigering is een onrechtmatige daad, waarvoor hij alleen aansprakelijk is; een ander mag daarvan geen nadeelige gevolgen ondervinden; de regresplichtigen, die bevrijd zouden geweest zijn, indien de betaling was aangenomen, moeten ook, nu zij geweigerd is, bevrijd blijven; ware dit niet zoo, dan zouden zij schade lijden door de onrechtmatige daad van een ander. Zij, die bij de aangeboden betaling ter eere geen belang hadden, blijven regresplichtig; tegenover hen is de afwijzing van den houder geen onrechtmatige daad; voor hen is de aanbieding en de daarop gevolgde aanneming of afwijzing een *res inter alios acta*.

Met de gevolgtrekking van KIST, die op de zoeven aangehaalde woorden deze laat volgen: „Indien hij dus de betaling, hem ter eere van een der endossanten aangeboden, weigert, verliest hij alleen zijn recht tegen dien endossant en zijn opvolgers" kunnen wij echter ons niet geheel vereenigen; wij achten haar slechts ten deele juist. Wij meenen toch, dat hij in dit geval zijn recht verliest alleen tegen de opvolgers, maar dat hij het tegen den endossant te wiens eere betaling was aangeboden behoudt. Die een wisselbrief ter eere van een ander betaalt, treedt door die betaling zelve in de rechten van den houder (art. 171 al. 1 W. v. K.) echter met deze beperking dat de volgliden van hem te wiens eere

betaald is, bevrijd zijn (art. 172 W. v. K.). Hieruit volgt, dat de betaler ter eere regres kan nemen op hem te wiens eere hij betaald heeft; deze is door de betaling ter eere niet bevrijd; hij staat derhalve gelijk met zijn voorlieden, niet met zijn opvolgers; tegen hem kan het regresrecht niet verloren gaan. De houder, die de aangeboden betaling ter eere weigert aan te nemen, moet geacht worden zelf betaald te hebben ter eere van hem, ten behoeve van wien betaling was aangeboden. Hij wordt door zijn weigering betaler ter eere; hij verliest zijn regresrecht tegen de opvolgers van hem te wiens eere betaling was aangeboden, maar tegen dezen en diens voorlieden behoudt hij zijn recht.

De houder is niet alleen niet gerechtigd een aangeboden betaling ter eere af te wijzen, hij is zelfs verplicht van sommigen betaling ter eere af te vragen. Zulks heeft plaats, indien op een wissel die van non-betaling wordt geprotesteerd, één of meer eere-accepten zich bevinden. Hoewel art. 181 W. v. K. ¹⁾ slechts spreekt van dengene, die den wisselbrief ter eere heeft geaccepteerd en hoewel de houder slechts één accept behoeft toe te laten, zooals wij meenen in het vorige hoofdstuk te hebben aangetoond, bestaat er geen denkbare reden, waarom de wissel niet met toestemming van den houder door onderscheidene personen ter eere van één of meerdere

---

¹⁾ Over dengene „aan wien dezelve, volgens het daarin vermelde, in geval van nood, ter acceptatie of ter betaling is aanbevolen” spreken wij in het volgende hoofdstuk.

wisselschuldenaars zou kunnen worden geaccepteerd. De houder is, bij weigering van den betrokkene, verplicht betaling af te vragen aan den acceptant ter eere en, indien onderscheidene personen den wissel geaccepteerd hebben, aan de verschillende acceptanten. Wanneer hij zijn verplichting niet nakomt, dan is hij voor de gevolgen van zijn verzuim aansprakelijk; de regresplichtigen mogen geen nadeelen daarvan ondervinden; de houder zal zijn regresrecht verliezen tegen hen, die belang hadden bij de betaling ter eere. Bevindt zich op den wissel één eere-accept dan zal de nalatige houder zijn regresrecht verliezen tegen de opvolgers van hem, te wiens eere geaccepteerd is; van meerdere eere-accepten komt dat in aanmerking van hem door wiens betaling de meeste wisselschuldenaars zouden zijn bevrijd; terwijl bij niet aanwijzing van hem, te wiens eere geaccepteerd is, men zal moeten aannemen, dat de acceptant ter eere van den trekker zou hebben betaald. De wet bepaalt zulks niet uitdrukkelijk; het volgt echter uit den aard van het instituut, en is geheel in overeenstemming met het doel, dat de wissel-interventie tracht te bereiken, en dat ook bij de regeling van de gevolgen, die het verzuim van den houder na zich sleept, moet worden in het oog gehouden.

Een geprotesteerde wisselbrief kan betaald worden door een ieder ter eere van den trekker of van een der endossanten (art. 171 al. 1 W. v. K.). Het is duidelijk, dat een uitzondering moet worden gemaakt voor den acceptant; deze heeft door zijn acceptatie zich tot betaling verbonden tegenover

iederer houder, niet alleen tegenover hem, die op den vervaldag houder is, maar ook tegenover den endossant, die door als regresplichtige den wissel te betalen houder wordt, alsmede tegenover den trekker; hij kan geen schuldeischer worden uit den wissel, tot wiens betaling hij in de eerste plaats geroepen is, geen rechten verkrijgen tegenover hen, jegens wie hij tot betaling verplicht is.

Betaling ter eere kan niet worden gedaan door den trekker, die regresplichtig is tegenover den houder en alle endossanten, maar zelf op niemand regres kan nemen; wanneer hij den wissel betaalt, dan vervult hij een verplichting, die hij tegenover allen had op zich genomen en waardoor de wisselschuld te niet gaat. Een endossant kan betalen ter eere van den trekker of van een vroegeren endossant; hierdoor wordt het regres ingekort, het doel der betaling ter eere bereikt. Hij is niet bevoegd te betalen ter eere van een lateren endossant, omdat hij tegenover dezen regresplichtig zijnde geen rechten uit den wissel tegen hem kan verkrijgen.

De houder is evenmin als de betrokkene uitgesloten; beiden zijn bevoegd den wissel te betalen ter eere van den trekker of van een der endossanten; aan den betrokkene wordt zelfs in art. 174 W. v. K. een voorrang toegekend.

Van een voorrang kan slechts sprake zijn, indien verscheidene personen zich tot de betaling van een wisselbrief ter eere aanbieden. Art. 173 W. v. K. bepaalt, dat in zulk een geval de regelen gevolgd worden, die ten aanzien van acceptatiën ter eere zijn voorgeschreven. Hij

wiens betaling de meeste wisselschuldenaars bevrijdt, heeft de voorkeur. Aan dezen regel ondergeschikt is de tweede; hij, die van last voorzien is, gaat voor hem, die zich uit eigen beweging ter acceptatie aanbiedt. Onder gelijke omstandigheden verblijft de keuze aan den houder, die in dit geval aan zich zelve de voorkeur mag geven.

Behalve de verwijzing in art. 173 W. v. K. naar de regelen ten aanzien van acceptatiën ter eere voorgeschreven, bevat art. 174 W. v. K. een voorschrift, dat niet gevonden wordt, waar de voorrang geregeld wordt, die bij de acceptatie ter eere moet worden in acht genomen; art. 174 W. v. K. kent boven allen den voorrang toe, indien hij willig is de betaling te doen, aan hem op wien de wisselbrief oorspronkelijk getrokken was en tegen wien dezelve van non-acceptatie was geprotesteerd. Over de beteekenis van deze bepaling worden in de verschillende werken over het wetboek van koophandel uiteenlopende meeningen gevonden. HOLTIVS ¹⁾ acht den regel van art. 174 ondergeschikt aan dien van art. 173 en kent aan den betrokkene niet onvoorwaardelijk den voorrang toe, omdat een slechter intervenient geen voorrang moet hebben boven een beteren, die meerdere wisselplichtigen vrijmaken wil. Dit laatste zal geen tegenspraak vinden, maar het is hier slechts de vraag, wat de wet bepaalt, en HOLTIVS zelf merkt op, dat de woorden van het artikel zoo luiden,

---

¹⁾ T. a. p. Deel I, bl. 396.

alsof hij den voorrang had in alle gevallen. KIST ¹⁾ zegt dan ook: „De oorspronkelijke betrokkene, tegen wien van non-acceptatie was geprotesteerd, heeft echter altijd de voorkeur,” op welke woorden hij deze laat volgen: „zijn betaling is gewone betaling, geen betaling ter eere.” Deze bewering achten wij onjuist ²⁾; uit de plaatsing van art. 174 kan worden opgemaakt, dat in dit artikel over betaling ter eere wordt gehandeld, daarenboven indien betaling wordt opgevat als gewone betaling, dan is de bepaling geheel en al overbodig; de betrokkene is degene, die aangewezen is om den wissel te betalen; wanneer hij daartoe bereid is, dan is er volstrekt geen aanleiding voor betaling ter eere; zulks behoefde niet opzettelijk te worden vermeld. Art. 174 W. v. K. is onveranderd overgenomen uit het Ontwerp van 1825 ³⁾, terwijl dezelfde bepaling reeds in het Ontwerp van 1822 ⁴⁾ voorkomt. Zij is een vertaling van art. 159 al. 5 van den Code de Commerce; in het Ontwerp van dit Wetboek zooals het door de Regeering was voorgesteld wordt zij echter niet gevonden ⁵⁾. Zij is in den Code de Commerce opgenomen op voorstel van M. CORVETTO, die bij de beraadslaging over art. 165 ⁶⁾

¹⁾ T. a. p. Deel II, bl. 197 (2e druk).

²⁾ Ook DIEPHUIS t. a. p. bl. 226 (1e uitgave) meent dat in art. 174 sprake is van betaling ter eere.

³⁾ Vg. VOORDUIN, Deel VIII, bl. 675 en bl. 467.

⁴⁾ Vg. VOORDUIN t. a. p., bl. 437.

⁵⁾ Vg. LOCRÉ, La législation de la France, Tome 18, pag 30.

⁶⁾ Overeenkomende met art. 159 C. de Co.

van het projet de Code de Commerce, in de zitting van den Conseil d'Etat van 29 Januari 1807, zeide: „que celui qui a refusé son acceptation, peut se présenter pour payer par intervention et qu'il est juste de lui accorder la préférence ¹⁾ Wij weten niet of de spreker bij zijn medeleden nog tegenspraak heeft gevonden, of dat zij allen van de juistheid zijner opmerking overtuigd waren; wij vinden na de aangehaalde woorden alleen dit: „L'article est adopté avec cet amendement ²⁾. Nu wij den oorsprong van art. 174 W. v. K. kennen, bestaat er naar onze meening geen twijfel, of dit artikel spreekt over betaling ter eere, en geeft aan den betrokkene altijd den voorrang om den wissel ter cere te betalen, al wordt daardoor een betere intervenient verdrongen.

Het is nu ook duidelijk, waarom een dergelijke bepaling niet gevonden wordt, waar over de acceptatie ter eere gesproken wordt. De Code de Commerce bevat geen regelen die moeten worden in acht genomen, wanneer onderscheidene personen zich aanbieden tot acceptatie ter eere. De bepalingen, die hieromtrent in artt. 121—125 W. v. K. voorkomen, zijn oorspronkelijk, en de wetgever heeft blijkbaar niet gedacht aan het geval, dat de betrokkene, die de acceptatie weigert, zich bereid verklaart den wissel te accepteeren ter eere van den trekker of van een der endossanten. Berust de bepaling van art. 174

¹⁾ Vg. LOCRÉ t. a. p., pag. 73.

²⁾ Vg. LOCRÉ t. a. p.

W. v. K. op een juist beginsel? De fransche wetgevende vergadering, met den Heer CORVETTO rechtvaardig willende zijn, heeft een beslissing genomen geheel met de rechtvaardigheid in strijd. Het is niet billijk aan den betrokkene boven allen de voorkeur te geven. Hij is de aangewezen persoon om te betalen; van hem wordt verwacht een te niet doening der wisselschuld door zijn betaling. Wanneer hij weigert den wissel te betalen, dan staat hij, ten opzichte van den wissel, gelijk met iederen derde; dan staat hij buiten den wissel en hij kan geen recht ontleenen aan de omstandigheid, dat hij niet heeft gedaan, wat met recht van hem kon worden verlangd. Door hem een voorrang toe te kennen, wordt het doel der betaling ter eere voorbijgezien; terwijl de wetgever moet trachten de bepalingen der wet zooveel mogelijk aan het doel, dat wordt beoogd, te doen beantwoorden.

Indien van de voorgeschreven orde wordt afgeweken, indien hij, die wil betalen ter eere van den trekker, verdrongen wordt door een ander, die ter eere van een endossant betaling aanbiedt, welke zijn dan daarvan de gevolgen? Waar de wet zwijgt, moet de vraag uit algemeene rechtsbeginselen worden beantwoord. Hij die door zijn betaling ter eere een beter gerechtigde uitsluit, handelt onrechtmatig; de nadeelen, die uit zijn onrechtmatige daad voortvloeijen, moet hij zelf dragen, een ander mag daardoor geen schade lijden. Zij, die door de betaling van den beter gerechtigde bevrijd zouden zijn, moeten bevrijd blijven; het is billijk, dat hij, die zonder daartoe ge-

rechtigd te zijn, ter eere betaalt, zijn regresrecht tegen deze verliest. De houder kan geen nadeelen ondervinden door de betaling van een niet-gerechtigde aan te nemen, hij is bevoegd de aangeboden betaling ter eere af te wijzen, hij is zelfs verplicht betaling af te vragen van hen, die den wissel ter eere geaccepteerd hebben, en wanneer hij dit verzuimt, dan verliest hij zijn regresrecht. Zoodra hij betaling ontvangen heeft, is hij volkomen bevredigd, en is hem de verdere loop van den wissel ten eenenmale onverschillig; voor hem bestaat de wissel niet meer. Hij had recht op betaling en was verplicht den aange-
wezen weg om betaling te ontvangen te volgen; verder gaat zijn verplichting niet, hij is niet geroepen de belangen van trekker en endossanten te behartigen; de nadeelen, die voor deze ontstaan komen voor rekening van hem die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, den wissel betaalde; hij drage de gevolgen zijner onvoorzichtigheid: habet quod sibi imputet.

Betaling ter eere is mogelijk, zoodra de betrokkene de betaling weigert, en zij kan geschieden zoolang het protest niet verzonden is, want „van de betaling, ter eere gedaan, wordt het bewijs ingelascht in de akte van protest, òf achter dezelve gesteld.” (Art. 170 al. 2 W. v. K.). Die een wissel ter eere van een ander betaalt treedt door die betaling zelve in de rechten, die de houder kon doen gelden tegen hem, te wicns eere betaald is en de voorgangers van dezen. Zijn opvolgers worden door

de betaling ter eere uit het wisselverband losgemaakt; de betaler ter eere kan op hen geen regres nemen. Om echter tegenover de anderen met goed gevolg zijn rechten, d. w. z. de rechten van den houder, waarin hij door de betaling ter eere van rechtswege is gesubrogeerd ¹⁾, te kunnen uitoefenen, moet hij het bewijs leveren van zijn betaling ter eere; de houder moet hem daartoe in staat stellen door hem, tegen ontvangst van de in den wissel uitgedrukte som en de vergoeding voor de gemaakte kosten, ter hand te stellen, behalve den gekwitcerden wissel, het protest van non-betaling, waarin van de gedane betaling ter eere melding gemaakt wordt.

Niet alleen rechten verkrijgt de betaler ter eere, ook verplichtingen neemt hij op zich; art. 171 al. 1 W. v. K. zegt uitdrukkelijk, dat hij aan dezelfde verplichtingen als de houder onderworpen is. Tegenover hen, die door de betaling ter eere niet bevrijd zijn, wordt hij houder. Maar hij is daarenboven gehouden van de gedane betaling onverwijld kennis te geven aan hem te wiens eere hij betaald heeft (art. 171 al. 2 W. v. K.), terwijl als straf voor dit verzuim bepaald is vergoeding van kosten, schade en interessen, voor het geval dat er schade geleden is.

---

¹⁾ Dit is een uitbreiding van, geen uitzondering op art. 1438 B. W., vg. KIST t. a. p., bl. 200; DIEPHEUS t. a. p., bl. 226. Noot 5.

HOOFDSTUK. III.

HET NOODADRES.

De wetgever heeft onnoodig geoordeeld breedvoerig over het noodadres te handelen; hij heeft niet meer dan een blijk gegeven, dat de gewoonte om in den wissel een noodadres aan te wijzen hem niet onbekend was. De eenige bepaling, die hierover in het Wetboek van Koophandel gevonden wordt, bevat art. 181, dat aan den houder van een wissel, waarvan de betaling door den betrokkene is geweigerd, de verplichting oplegt betahng af te vragen ook aan dengene, aan wien de wisselbrief, volgens het daarin vermelde, ingeval van nood ter acceptatie of ter betaling is aanbevolen. Wij meenen, dat in dit artikel slechts sprake is van noodadressen van den trekker, en dat aan die van endossanten door den wetgever niet gedacht is. Door sommigen wordt dan ook de bevoegdheid van de endossanten om in den wissel een noodadres aan te wijzen betwist; met deze meening vereenigen wij ons echter niet; dat in weerwil van het stilzwijgen der wet, die bevoegdheid op een anderen grond

moet worden toegekend, hopen wij nader aan te toonen in de tweede paragraaf van dit hoofdstuk, waarin dan tevens de beteekenis van art. 181 W. v. K. zal worden aangewezen. In de eerste paragraaf behandelen wij alleen het noodadres van den trekker.

---

§ 1.

In onze Inleiding hebben wij reeds opgemerkt, dat de nieuwere opvatting van de acceptatie en de betaling door het noodadres als een acceptatie en betaling ter eere, die o. a. in de Allgemeine Deutsche Wechselordnung voorkomt, niet wordt gehuldigd in ons Wetboek van Koophandel, dat in overeenstemming met den Code de Commerce, welk wetboek wederom de leer van POTHIER heeft overgenomen, de acceptatie en de betaling door het noodadres niet beschouwt als een acceptatie en betaling ter eere, maar den noodaddressaat opvat als een plaatsvervanger van den betrokkene, die, evenals deze, in den wissel is aangewezen tot vervulling der wisselbelofte en daartoe evenzeer geroepen is, hoewel alleen voor het geval dat de betrokkene weigerachtig mocht worden bevonden ¹⁾).

Van tusschenkomst van een derde kan eerst dan sprake zijn, wanneer de acceptatie of de betaling geweigerd is door

---

¹⁾ Vg. POTHIER, *Traité du Contrat de Change*, n°. 137. Zie ook BENDER, *Grundsätze*, enz. § 372.

hen die daartoe in den wissel zijn aangewezen; vóór dien tijd is niemand gerechtigd den wissel te accepteeren of te betalen ter eere van den trekker of van een der endosanten. Wanneer op den wissel een noodadres gevonden wordt, dan is interventie niet mogelijk, al heeft de betrokkene geweigerd, wanneer niet tevens blijkt, dat het noodadres evenmin tot vervulling der wisselbelofte bereid is. Indien het noodadres den wissel accepteert of betaalt, nadat de betrokkene zulks heeft geweigerd, dan is de storing, waarmede de wissel in zijn loop bedreigd werd, opgeheven, en bestaat er voor den houder geen aanleiding tot het nemen van regres, en waar geen regres mogelijk is, daar is geen interventie, welke strekt tot voorkoming, althans tot inkorting van het regres, denkbaar. De bepalingen van het Wetboek van Koophandel die de acceptatie en betaling ter eere regelen, kunnen bij wissels, met een noodadres voorzien, eerst dan toepassing vinden, wanneer ook het noodadres geweigerd heeft den wissel te accepteeren of te betalen.

Een noodadres behoort niet tot de vereischten van een wissel. Het plaatsen van een noodadres op den wissel heeft ten doel de zekerheid te verhoogen, dat de wissel zal worden betaald; bestaat er geen reden om aan de betaling van den betrokkene te twijfelen, dan blijft het noodadres achterwege, want waartoe zou dan de aanwijzing dienen van een ander, om in de plaats van dezen te betalen? Hij, die een noodadres op den wissel plaatst,

geeft daardoor te kennen, dat hij een weigering van den betrokkene om de wisselbelofte te vervullen voor waarschijnlijk, althans voor mogelijk houdt; daarom wijst hij in den wissel een ander aan, die evenals de betrokkene tot acceptatie of betaling geroepen is, doch alleen voor het geval dat deze mocht weigeren.

Het noodadres is de plaatsvervanger van den betrokkene, met gelijke rechten en plichten als deze, alleen met dit onderscheid, dat het noodadres zonder uitwerking blijft, wanneer de betrokkene den wissel accepteert of betaalt; dat het eerst optreedt na de weigering van den betrokkene, zelfs vóór dien tijd niet gerechtigd is, omdat de de voorwaarde, waarvan zijn optreden afhankelijk is, niet is vervuld; hieruit volgt, dat wanneer de houder aan het noodadres acceptatie of betaling afvraagt, de in het noodadres aangewezene, indien hij zich voor schade wil vrijwaren, moet onderzoeken, of aan den betrokkene behoorlijk acceptatie of betaling gevraagd is, hetgeen alleen kan blijken uit het protest van non-acceptatie of van non-betaling, dat de houder op de door de wet voorgeschreven wijze tegen den betrokkene heeft doen opmaken. De houder moet aan het noodadres gevolg geven; hij is niet gerechtigd het voorbij te gaan en als niet gegeven te beschouwen. De bedoeling, waarmede het gegeven is, kent hij; de beteekenis, die door hem, die het op den wissel plaatste, aan die handeling gegeven wordt, is deze: ik beloof, dat het noodadres den wissel zal accepteren of betalen, indien de betrokkene zulks niet wil doen, en

wanneer ook het noodadres onverhoopt mocht weigeren, dan, maar ook dan eerst, ben ik tot het geven van schadevergoeding bereid. Hij, die een wissel, waarin een noodadres voorkomt, aanneemt, verbindt zich door de aanneming aan die bedoeling gevolg te geven; hij neemt door de aanneming op zich de meerdere verplichtingen, die het noodadres hem oplegt, zoo noodig te vervullen; hij heeft recht schadevergoeding te vorderen, indien hij geen acceptatie of betaling kan verkrijgen, maar alleen indien zulks plaats heeft door toedoen van een ander; wanneer zijn eigen nalatigheid daarvan de oorzaak is, dan moet hij zelf de gevolgen voor zijn rekening nemen; zijn regresrecht is afhankelijk van de vervulling zijner verplichtingen. Dit is een algemeene regel. Wanneer derhalve de houder acceptatie verlangt en de betrokkene den wissel weigert te accepteren, dan moet de houder, na vooraf een protest van non-acceptatie tegen den betrokkene te hebben doen opmaken, aan het noodadres acceptatie vragen. Evenals aan den betrokkene staat het aan den in het noodadres aangewezenen vrij de acceptatie te verleenen of wel haar te weigeren; accepteert hij echter, dan is hij uit zijn accept gehouden tot betaling van den wissel, indien de betrokkene niet betaalt. Wanneer het noodadres den wissel accepteert, dan heeft de houder de verlangde zekerheid, dat de wissel op den vervaldag zal worden betaald, want het accept van het noodadres vervangt het accept van den betrokkene; dan bestaat voor het nemen van regres geen aanleiding; de wissel is niet in zijn loop gestoord, de houder heeft

geen recht om borgstelling te vragen. Ook verliest hij dit recht, indien hij verzuimt, na de weigering van den betrokkene, zich tot het noodadres te wenden, want dit behoort tot zijn verplichtingen en hieraan voldaan te hebben is een vereischte voor de uitoefening van regresrecht. Er kan derhalve in het gestelde geval alleen sprake zijn van het vragen van borgstelling, indien ook het noodadres acceptatie heeft geweigerd, welke weigering de houder zal moeten bewijzen door een protest van non acceptatie, dat hij tegen den in het noodadres aangewezen heeft doen opmaken.

Wanneer de betrokkene, onverschillig of hij al dan niet den wissel heeft geaccepteerd, — de houder moet, ook al heeft het noodadres geaccepteerd, in welk geval tegen den betrokkene van non-acceptatie geprotesteerd is, zich toch eerst tot den betrokkene wenden, — op den vervalldag betaling weigert, dan is de houder verplicht betaling af te vragen aan het noodadres, na vooraf tegen den betrokkene een protest van non-betaling te hebben doen opmaken. Verzuimt hij zich aan het noodadres te adresseeren, dan verliest hij zijn regresrecht, omdat hij niet aan zijn verplichtingen voldaan heeft. Weigert het noodadres de betaling, dan moet de houder, indien hij zijn regresrecht tegen trekker en endossanten wil behouden, ook tegen den in het noodadres aangewezen van non-betaling doen protesteeren. Wanneer het noodadres den wissel betaalt, dan is de houder voldaan, maar welke zijn nu de gevolgen van deze betaling zoowel voor

den in het noodadres aangewezen als voor den trekker? Waar de wet deze vraag onbeantwoord laat, willen wij trachten een antwoord te geven, dat ontleend is aan den aard van het noodadres, zooals de wet het beschouwt. Het noodadres is een voorwaardelijke betrokkene; indien de voorwaarde, waarvan zijn optreden afhankelijk is — de niet-betaling van den betrokkene — vervuld wordt, treedt het in de plaats van dezen, met gelijke rechten en plichten; evenmin als de betrokkene, verkrijgt de in het noodadres aangewezen een wisselactie tegen trekker en endossanten; hij kan echter tegen den trekker een rechtsvordering hebben, die buiten den wissel haren grond vindt. De rechten van den trekker zijn afhankelijk van de omstandigheid of de betrokkene al dan niet den wissel heeft geaccepteerd. Heeft de betrokkene den wissel geaccepteerd, dan heeft de trekker tegen den acceptant de rechtsvordering van art. 148 W. v. K., die naar ons oordeel echter geen wisselactie is ¹⁾; maar indien de betrokkene ook de acceptatie geweigerd heeft, dan kan de trekker geen wisselrechten tegen dezen doen gelden.

De bevoegdheid om meer dan één noodadres in den wissel aan te wijzen kan niet worden betwist. Het kan zijn, dat de volgorde, waarin de verschillende noodadressen tot acceptatie of betaling gerechtigd zijn, is aangewezen; in het tegenovergestelde geval heeft de houder de

---

¹⁾ Vg. KIST, Beginselen van Handelsrecht, 2e Deel, bl. 166 (2e uitgave).

keus tot wien hij zich eerst wil wenden; hij kan echter niet volstaan met zich tot één te wenden, maar hij moet, wanneer het eerste weigert, acceptatie of betaling afvragen aan de andere aangewezenen, en tegen elk, die weigert, behoort doen protesteeren ten einde de weigering te kunnen bewijzen. Allen zijn in den wissel aangewezen, om in de plaats van den betrokkene op te treden en de houder heeft niet aan zijn verplichting voldaan, indien hij niet getracht heeft de acceptatie of de betaling te verkrijgen van hen, die daartoe zijn aangewezen. Heeft een den wissel geaccepteerd of betaald, dan blijven natuurlijk de anderen zonder uitwerking. Indien de orde, waarin de onderscheidene noodadressen gerechtigd waren, wordt voorbijgezien, indien geaccepteerd wordt of betaald door een niet-gerechtigde, dan moet de schade, die dien ten gevolge ontstaat, vergoed worden door hem, die, zonder daartoe gerechtigd te zijn, den wissel heeft geaccepteerd of betaald; de gevolgen zijner onvoorzichtigheid moet hij zelf dragen; de houder, die recht had op acceptatie of betaling, kan voor die schade niet worden aansprakelijk gesteld.

Den termijn, binnen welken de houder van een van non-acceptatie geprotesteerden wisselbrief aan het noodadres acceptatie moet afvragen, bepaalt de wet niet. De vraag schijnt aldus te moeten worden beantwoord: het regresrecht is afhankelijk van een tijdig protest; nu bepaalt art. 184 W. v. K., dat de houder verplicht is uiterlijk binnen vijf dagen het gedane protest te doen beteekenen aan dengene, van wien hij den wissel heeft bekomen;

wanneer het noodadres den wissel accepteert, dan is die beteekening geheel onnoodig; de houder zal, tegen ontvangst der protestkosten, het protest aan het noodadres moeten ter hand stellen, waardoor dit zijn optreden moet rechtvaardigen; terwijl, wanneer de in het noodadres aangewezen de acceptatie weigert, tegen dezen geprotesteerd en ook dit protest beteekend moet worden; noodwendig moet de beteekening van beide protesten, die bij een en dezelfde akte kunnen worden opgemaakt, gelijktijdig geschieden. Uit een en ander volgt, dat een protest, na dien termijn van vijf dagen tegen het noodadres opgemaakt, geen tijdig protest is. Indien een wissel eerst na dien termijn aan het noodadres ter acceptatie wordt aangeboden, zal de houder bij weigering van het noodadres geen regres kunnen nemen.

Wanneer moet de betaling aan het noodadres gevraagd worden? De wissel moet op den vervaldag betaald, en, bij gebreke van betaling, op den volgenden dag geprotesteerd worden. (art. 179 W. v. K.). De houder moet betaling vragen niet alleen aan den betrokkene, maar, bij weigering van dezen, ook aan het noodadres, en tegen ieder, die de betaling weigert, doen protesteeren, hetgeen kan geschieden bij een en dezelfde akte. (art. 181 W. v. K.). Hieruit volgt, dat de betaling aan het noodadres moet gevraagd worden op den vervaldag na de weigering van den betrokkene, maar dat het noodadres eerst op den volgenden dag, nadat tegen den betrokkene van non-betaling geprotesteerd is, veilig betalen kan, en dat, wan-

neer ook de in het noodadres aangewezen den wissel niet betalen wil, op denzelfden dag, d. w. z. den dag na den vervaldag, tegen hem moet worden goprotesteerd; een later opgemaakt protest is geen tijdig protest. Dat, onafhankelijk van een tijdig protest, het noodadres, dat geaccepteerd heeft, gehouden is om den wissel te betalen, krachtens zijn accept, tot aan den verjaringstermijn, is duidelijk; zijn accept staat met dat van den betrokkene volkomen gelijk.

Het is niet mogelijk tijdig te protesteeren, indien de in het noodadres aangewezen woont in een andere plaats, dan waar de wissel moet worden betaald. Hoe dan te handelen? In dit geval zal de houder, indien het noodadres geen domicilie op de betalingsplaats heeft gekozen, kunnen volstaan met een protest aan het postkantoor. De grond van deze beslissing ligt in art. 180 al. 3 W. v. K. „Wanneer degene die den wisselbrief moet betalen geheel onbekend of niet te vinden is, moet het protest gedaan worden aan het postkantoor van de ter betaling aangewezen woonplaats en indien aldaar geen postkantoor is, aan het hoofd van het plaatselijk bestuur. Hetzelfde moet plaats hebben, indien een wisselbrief is getrokken om in een andere gemeente te worden betaald dan die waar de betrokkene woont en de woonplaats waar de betaling moet geschieden niet is aangewezen.”

§ 2.

De bevoegdheid der endossanten om in den wissel iemand aan te wijzen om, in geval de betrokkene mocht

weigeren de wisselbelofte te vervullen, in de plaats van dezen op te treden, met het gevolg dat de houder op die noodadressen moet acht geven, wordt ontkend door mr. H. H. TELS ¹⁾, die van oordeel is, dat de houder zich aan het noodadres van een endossant niet behoeft te storen. Twee gronden worden voor deze meening aangevoerd, de eerste ontleend aan de letter der wet, de tweede aan den aard der zaak. Art. 181 W. v. K. zegt, dat de houder van een wissel de betaling moet vragen aan den-
 gene, aan wien dezelve, volgens het *daarin* vermelde, in geval van nood, ter acceptatie of ter betaling, is aanbevolen. Nu redeneert Mr. TELS ²⁾ dus: „*daarin* is *in den wissel*; de wissel bestaat en kan bestaan, afgescheiden van de endossementen, die niets dan een afzonderlijke eigendomsoverdracht *op* den wissel, niet *in* den wissel, zijn.” Deze interpretatie van art. 181 W. v. K. is ook aangenomen zoowel door de Rechtbank te Amsterdam, bij vonnis van 17 November 1843, ³⁾ als door het Gerechtshof van Noord-Holland, bij arrest van 13 Februari 1845 ⁴⁾, want hoewel in beide gevallen gevraagd werd naar de beteekenis der woorden van art. 173 C. d. C. „*au domicile des personnes indiquées par la lettre de change pour la payer au besoin*” kan de door beide rechtscolleges

¹⁾ THEMIS, Derde deel (1843) bl. 305.

²⁾ T. a. p. bl. 308

³⁾ R. B. van 1843, bl. 813.

⁴⁾ R. B. van 1845, bl. 200.

aangenomen interpretatie ook toegepast worden op art. 181 W. v. K., daar beide artikelen gelijkloidend zijn, hetgeen door niemand wordt betwist. Door beide uitspraken wordt de leer van het Fransche Hof van Cassatie, die op dit punt vaststaat, bevestigd.¹⁾ Anderen meenen, dat de woorden „*indiquées par la lettre de change*” beteekenen „in het corps van den wisselbrief gesteld.”²⁾ De letter der wet laat deze opvatting zeer goed toe; een endossement is meer dan een afzonderlijke eigendoms-overdracht op den wissel, gelijk mr. Tels beweert; de endossant is ook verplicht den houder te waarborgen (art. 146 W. v. K.); hij treedt tot de verbintenis van den trekker toe en zijn endossement behoort tot den wissel. Vroeger bestond de gewoonte om buiten den wissel, bij afzonderlijke brieven noodadressen aan te wijzen,³⁾ deze leggen den houder geenerlei verplichtingen op; hij is slechts gehouden, de in den wissel aangewezen noodadressen te verbieden, dit is het eenige wat uit de letter der wet (art. 181 al. 1 W. van K.) volgt. Wanneer wij echter de geschiedenis van het bedoelde artikel nagaan, dan blijft er naar onze meening geen twijfel over of het heeft alleen die noodadressen op het oog, die door den trekker op den wissel zijn geplaatst, terwijl het die van

---

¹⁾ Arresten van 24 Maart 1829, 3 Maart 1834, te vinden bij SIREY.

²⁾ Vg. DALLOZ, in voce „*Effets de commerce*” Sect. VIII, n°. 34.

³⁾ Vg. BENDER t. a. p., bl. 624.

endossanten met stilzwijgen voorbijgaat. De fransche Ordonnance van 1673 spreekt niet van noodadressen; eerst na dien tijd schijnt de gewoonte te zijn ontstaan, om in den wissel iemand aan te wijzen, die, in geval van nood, de wisselbelofte zou vervullen; ten tijde van POTHIER kwamen noodadressen van endossanten, naar het schijnt, nog niet voor; deze schrijver spreekt ten minste slechts van noodadressen van den trekker. Wanneer men nu weet, dat de Code de Commerce steunt op de Ordonnance van 1673, die zoo veel noodig is aangevuld uit de werken van POTHIER, dan mag men aannemen, daar uit de beraadslagingen over den Code de Commerce blijkt, dat de noodadressen toen in het geheel niet zijn ter sprake gekomen, dat in dit wetboek over noodadressen van endossanten niet wordt gehandeld. ¹⁾ De beteekenis van art. 173 C. d. C. is duidelijk; het heeft niet de bedoeling aan de endossanten de bevoegdheid om noodadressen aan te wijzen te onzeggen; het is in het wetboek opgenomen alleen met het doel de strijdvraag door POTHIER ²⁾ behandeld, of ook tegen het noodadres van den trekker, dat betaling weigert, moet worden geprotesteerd, in bevestigenden zin te beantwoorden. Dat de beroemde Fransche rechtsgeleerde, die zijn werk schreef onder vigueur der Ordonnance van 1673, waarin de bepaling niet voorkomt, tot hetzelfde

---

¹⁾ FRÉMERY, Etudes de droit Commercial, pag. 152.

²⁾ POTHIER t. a. p., n°. 137.

resultaat komt op grond van den aard van het noodadres, zagen wij reeds vroeger. De bewering dat art. 181 al. 1 W. v. K. geen afwijking beoogt van het gelijklopende art. 173 C. d. C. zal bij het volkomen stilzwijgen over onze vraag bij de beraadslaging, niemand gewaagd voorkomen, die den grooten invloed, dien het fransche wetboek op de samenstelling van ons Wetboek van Koophandel heeft uitgeoefend, niet uit het oog verliest. Wij geven derhalve gaarne toe, dat art. 181 al. 1 W. v. K. aan den houder de verplichting niet oplegt acht te geven op de noodadressen van de endossanten, omdat dit artikel alleen van noodadressen van den trekker spreekt. Maar wij meenen, dat de interpretatie van dit artikel voor de beslissing van de vraag, die ons thans bezig houdt, weinig afdoende is. Kan de houder niet op een anderen grond verplicht zijn de door de endossanten op den wissel geplaatste noodadressen te eerbiedigen? Indien de gewoonte reeds ten tijde van POTHIER de noodadressen van endossanten had ingevoerd, dan zou deze rechtsgeleerde op denzelfden grond, waarop hij meende, dat reeds, onder vigueur der Ordonnance van 1673, de noodadressen van den trekker moesten geëerbiedigd worden aan die van de endossanten gevolgen hebben toegekend. Hij, die een wissel, waarop een noodadres voorkomt, aanneemt, heeft door die aanneming stilzwijgend toegestemd, de meerdere verplichtingen, die het noodadres hem oplegt, te vervullen; hij heeft zich verbonden aan de bedoeling van hem, die in den wissel een noodadres aanwees, gevolg te geven;

wie de aanwijzer is, trekker of endossant maakt geen verschil ¹⁾).

De tweede grond, waarop Mr. TELS aan de noodadressen van de endossanten alle werking ontzegt, is — wij zeiden het reeds — ontleend aan den aard der zaak zelve. Zeer terecht wordt door den schrijver opgemerkt ²⁾: „Wil men den houder dwingen den wissel bij den, in geval van nood, door een der endossanten aangewezenen ter betaling aan te bieden, dan zal men hem tevens den plicht moeten opleggen, om denzelfden bij non-betaling tegen hem te doen protesteeren.” Natuurlijk, want hoe zou de houder anders kunnen bewijzen, dat hij aan zijn verplichting voldaan had? Nu vraagt Mr. TELS „van wien zullen de kosten van dit protest gerecouvreerd worden, indien de endossant, die het noodadres bij zijn endossement gevoegd heeft, faillieert of niet in staat is te rembourseeren?” En zijn conclusie is deze, dat in het gestelde geval de trekker de meerdere kosten zou dragen en daardoor tot een hooger bedrag gehouden zijn, dan waartoe hij zich heeft willen verbinden. Dat de endossant, die een noodadres aanwijst, de kosten die daaruit ontstaan zelf draagt, is billijk; want in den regel zal hij die aanwijzing doen voornamelijk in zijn eigen belang. In het gestelde geval zal het echter niet mogelijk zijn, en zullen de meerdere kosten ten laatste door den trekker worden betaald; dat dit niet

¹⁾ FREMEBY t. a. p., bl. 153.

²⁾ T. a. p., bl. 308.

volkomen billijk is, wordt door ons toegestemd. Wij meenen echter te moeten opmerken, dat het genoemde geval een uitzondering bevat; dat de trekker in den regel voordeelen geniet van de noodadressen van endossanten, ja zelfs veelal door endossanten noodadressen doet aanwijzen, in plaats van zulks zelf te doen, wanneer hij aan den betrokkene niet wil doen blijken, dat hij in zijn soliditeit geen onbepaald vertrouwen stelt. Aan het trekken van wissels zijn steeds gevaren verbonden; wie geen kans wil hebben nadeelen daarvan te ondervinden moet het trekken van wissels aan anderen overlaten. De handel schijnt dan ook geen bezwaar te vinden in het brengen van die meerdere kosten ten laste van den trekker. FREMERIJ¹⁾, na de onbillijkheid daarvan te hebben toegegeven, zegt „Néanmoins on n'a point vu les tireurs résister au paiement de ces frais; et l'habitude de mettre confusément toutes les indications *au besoin* sur le corps même de la lettre de change, de manière qu'il n'est guères possible d'en distinguer l'auteur, a eu pour résultat de faire retomber sur le tireur seul tous les frais occasionés par ces indications.” Maar aan de handelsgebruiken is in ons recht geen onbepaald gezag toegekend; ook waar de toepassing van het handelsrecht gevraagd wordt, is de rechter aan art. 3 A. B. gebonden. Hiertegen bestaat geen bezwaar; maar is het noodzakelijk aan de noodadressen van de endossanten alle gevolg te ontzeggen,

---

¹⁾ T. a. p., bl. 154.

omdat daardoor in een zeer enkel geval voor den trekker meerdere kosten ontstaan? De wet spreekt niet over noodadressen van endossanten; hun wordt de bevoegdheid om noodadressen aan te wijzen evenmin toegekend als ontnomen; het ligt echter in den aard der zaak, dat de endossant, die tot de betalingsbelofte van den trekker toetreedt, belang heeft dat de wissel betaald wordt, waarom zou hij, indien hij daartoe gelegenheid heeft, niet bevoegd zijn de zekerheid van de betaling te verhoogen; het aanwijzen van een noodadres zal toch wel geen zaak zijn van publieke orde? Maakt de geëndosseerde bezwaar om een noodadres van een endossant aan te nemen, het staat hem vrij den wissel te weigeren, maar wanneer hij aanneemt, dan stemt hij toe de verplichtingen die het noodadres hem oplegt te vervullen. En wat geldt voor dien geëndosseerde is ook op latere houders van toepassing.

Het gezegde kan voldoende geacht worden tot staving der meening dat de endossanten bevoegd zijn noodadressen aan te wijzen. Nu doet zich echter de vraag voor: welke zijn de gevolgen eener dergelijke aanwijzing? Het antwoord, dat op deze vraag moet worden gegeven, hangt af van de wijze, waarop het noodadres van een endossant beschouwd wordt. En hier is tweeërlei beschouwing mogelijk; de endossant, die een noodadres op den wissel plaatst, wijst een tweeden betrokkene aan, of wel — en dit is de andere mogelijke beschouwing — iemand om in zijn plaats op te treden, wanneer de betrokkene weigert om

de wisselbelofte te vervullen, waarvoor ook de endossant aansprakelijk is. In het eerste geval dient de aanwijzing in het belang van den wissel en van alle wisselschuldenaars — de endossant handelt als mandataris of als negotiorum gestor van den trekker, al naarmate de aanwijzing van het noodadres met of zonder lastgeving van dezen geschiedt, — in het tweede geval staat zijn eigen belang op den voorgrond en wil hij zich vrijwaren voor de nadeelen, die het nemen van regres veroorzaakt. In het eerste geval treedt het noodadres op als plaatsvervanger van den betrokkene, in het tweede geval als plaatsvervanger van den endossant.

Wanneer aan het noodadres van een endossant dezelfde beteekenis moet worden gegeven als aan dat van den trekker, wanneer de door een endossant aangewezen plaatsvervanger is van den betrokkene, op gelijke wijze als deze geroepen tot vervulling der wisselbelofte, hoewel slechts in de tweede plaats, nadat de betrokkene zulks heeft geweigerd, — en dit schijnt de opvatting te zijn van BENDER ¹⁾, PÖHLS ²⁾ en MITTERMAIER ³⁾ — dan verschilt het noodadres van een endossant in zijn gevolg niet van dat van den trekker. Indien de betrokkene weigert den wissel te accepteren, dan heeft de houder recht om borgstelling te vragen van trekker en endossanten;

¹⁾ T. a. p., bl. 623. N°. 1, bl. 634. N° 10, N° 11.

²⁾ T. a. p., bl. 249.

³⁾ Grundsätze des gemeinen deutschen Privatrechts. § 247.

alleen in het geval dat ook het noodadres tot acceptatie niet bereid is. Het accept van het noodadres vervangt dat van den betrokkene; de in het noodadres aangewezen is, krachtens zijn accept, tot betaling van den wissel gehouden, indien de betrokkene ook deze mocht weigeren. De betaling, door het noodadres gedaan, heeft dezelfde gevolgen als de betaling van den betrokkene; door deze gaat de wisselschuld te niet; indien de houder verzuimt betaling af te vragen van het noodadres, dan verliest hij zijn regresrecht. De in het noodadres aangewezen kan een rechtsvordering hebben, die echter geen wisselactie is, tegen den endossant, die het noodadres op den wissel geplaatst heeft, en deze tegen den trekker de *actio mandati contraria* of de *actio negotiorum gestorum contraria*, al naarmate de aanwijzing van het noodadres met of zonder lastgeving van dezen geschied is. Heeft de betrokkene, na den wissel te hebben geaccepteerd, de betaling geweigerd, en is deze daarop door het noodadres gedaan, dan heeft de trekker tegen den acceptant de rechtsvordering van art. 148 W. v. K.

Wordt daarentegen de in het noodadres aangewezen beschouwd — zooals in de tweede hypothese — als geroepen om, bij weigering van den betrokkene, de wisselbelofte te vervullen in de plaats van den endossant, dan heeft de aanwijzing van een noodadres door een endossant geheel andere gevolgen dan een dergelijke aanwijzing van den trekker. Dan hecht de endossant aan zijn handeling deze beteekenis: slechts dan ben ik tot het geven

van schadevergoeding bereid, indien ook het noodadres weigert den wissel te accepteren of te betalen. Met deze clause wordt de wissel verder geëndosseerd, en iedere endossant treedt tot de verbintenis van zijn voorganger toe en neemt de door het noodadres beperkte verbintenis van den trekker over. Deze en de vroegere endossanten zijn gehouden de oorspronkelijke verbintenis van den trekker te vervullen; voor hen is de aanwijzing van het noodadres een *res inter alios acta*. Het accept van het noodadres staat niet gelijk met dat van den betrokkene, maar het vervangt de borgstelling van den endossant; slechts tegenover dezen en zijn opvolgers is het noodadres uit zijn accept tot betaling gehouden. De betaling, door het noodadres gedaan, is niet een betaling van den wissel; zij staat gelijk met de regresbetaling van den endossant; zij is een betaling ter eere. Wanneer de betrokkene niet accepteert of niet betaalt, dan heeft de houder de keus, of hij zich wil wenden tot het noodadres van den endossant of regres nemen op een van diens voorgangers. Wanneer hij verzuimt acceptatie of betaling aan het noodadres te vragen, dan verliest hij zijn regresrecht tegen dien endossant en zijn opvolgers, maar behoudt dit tegen zijn voorgangers.

Aan welke dezer beschouwingen de voorkeur te geven?

Wij meenen, dat de eerste in het stelsel der wet moet worden aangenomen. Welke opvatting de wet van het noodadres heeft blijkt niet uit haar bepalingen, juist uit haar stilzwijgen moet worden besloten, dat zij niet van de

gewone opvatting, die in het noodadres een plaatsvervanger van den betrokkene ziet, is afgeweken. Een onderscheiding te maken tusschen noodadressen van den trekker en die van endossanten is niet noodig; de trekker plaatst in den regel geen noodadres op den wissel, maar laat zulks doen door een endossant, die dan handelt als lasthebber van den trekker; dat een dergelijk noodadres door den persoon van den aanwijzer geheel van natuur zou veranderen, terwijl de bedoeling klaarblijkelijk dezelfde blijft, is niet aannemelijk; de plaatsing van een noodadres op een wissel door een endossant, zonder dat deze daartoe last van den trekker heeft ontvangen, als een negotiorum gestio te beschouwen, is een geleidelijke ontwikkeling en te verkiezen boven de stilzwijgende invoering van een geheel nieuwe opvatting van een bepaald begrip. Aan de omstandigheid dat art. 181 W. v. K. alleen over noodadressen van den trekker spreekt, kan niet het recht ontleend worden om een onderscheiding in te voeren, en beide soorten aan verschillende regelen te onderwerpen, nu uit de geschiedenis van dit artikel de beteekenis, die aan zijn opneming in het Wetboek gehecht moet worden, blijkt een geheel andere te zijn.

Zien wij ons derhalve verplicht in het stelsel der wet de tweede beschouwing te verwerpen, op zich zelve komt zij ons lang niet verwerpelijk voor. De bezwaren toch, die aan de eerste beschouwing verbonden zijn, schatten wij niet gering; de aanwijzing van noodadressen wordt daardoor voor endossanten hoogst bezwaarlijk, en

wij zouden aan ieder een dergelijke aanwijzing zeer afraden, tenzij zij geschiedt op last van een trekker, wiens soliditeit boven alle bedenking verheven is; aan de betaling van het noodadres kan de endossant geen ander recht ontleenen, dan misschien een rechtsvordering tegen den trekker, hetzij de *actio mandati contraria*, hetzij de *actio negotiorum gestorum contraria*, al naarmate de aanwijzing van het noodadres met of zonder lastgeving van dezen geschied is. Ook het noodadres stelt zich door de betaling aan gevaren bloot; alleen de endossant is aan hem verbonden; tot dezen staat hij in dezelfde betrekking als de betrokkene tot den trekker.

BENDER ¹⁾ geeft dan ook aan de noodadressen den raad om eerst tegen zich te laten protesteeren en daarna als intervenient te betalen, om daardoor de rechten te verkrijgen aan de betaling ter eere verbonden. Dan zijn er echter dubbele protestkosten, die zouden vermeden kunnen worden, wanneer door de wet de betaling door het noodadres gedaan als betaling ter eere beschouwd was.

Bij een eventueele herziening van het wisselrecht zal aan het noodadres een ruimere behandeling, dan bij de vaststelling van het Wetboek van Koophandel, ten deel moeten vallen. Dan zal de vraag gedaan moeten worden of de oudere opvatting niet prijsgegeven en of het noodadres niet beschouwd moet worden als een interve-

¹⁾ T. a. p. bl. 634. N°. 11.

nient, daarin verschillend van anderen, dat zijn tusschenkomst moet worden gevraagd, terwijl deze zich aanbieden. Deze vraag zal ook vooral daarom ernstig behooren te worden overwogen, omdat, wanneer zij bevestigend mocht worden beantwoord, er op een gewichtig punt overeenstemming zou worden verkregen tusschen onze wet en de Allgemeine Deutsche Wechselordnung, die ook om hare voortreffelijkheid bestemd schijnt te zijn de grondslag te worden van een eenvormig Europeesch wisselrecht. Hieraar te streven is geenszins het najagen van een onbereikbaar ideaal.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Ten onrechte ziet WINDSCHEID (Lehrbuch des Pandektenrechts I § 202) in „fructus” naast „usus” een servituut.

II.

Onjuist is de uitspraak van WEBER (Natürliche Verbindlichkeit § 307) „Die Verpfändung für bloß natürliche in Ansehung der gerichtlichen Wirkung eingeschränkte Verbindlichkeiten ist zwar an sich gültig, es finden aber deshalb nur diejenigen Rechtsmittel Statt, welche dem Gläubiger wegen der Hauptschuld zustehen.

III.

Wanneer de zaak van een ander tot pand is gegeven wordt bij de eigendomsverkrijging door den pandgever het pand ook tegen derden geldig.

IV.

De eisch tot scheiding van tafel en bed kan in het geval van art. 291 B. W. niet worden ontzegd, wanneer de echtgenooten gedurende den tijd van twee jaren zijn getrouwd geweest en overigens aan al de formaliteiten voldaan is.

V.

Hij die zonder daartoe bevoegd te zijn op den grond van een ander jaagt of in het water van een ander vischt, wordt niet te min eigenaar van het wild of van de vischen, die hij zich heeft toegeëigend.

VI.

De gemeentebesturen zijn bevoegd bij verordening betreffende de invordering van gemeentebelasting aan de gemeente privilege toe te kennen voor de haar verschuldigde belasting.

VII.

De rechtsvordering, niet de verbintenis, wordt door de verjaring vernietigd.

VIII.

Het commissie-contract behoort tot de in art. 1302 B. W. bedoelde wederkeerige overeenkomsten.

IX.

De gefailleerde is niet bevoegd na verworping of niet-homologatie van een gerechtelijk accoord een tweede accoord aan te bieden.

X.

Bij het geding ontstaan volgens art. 825 W. v. K. behoeven partijen niet bij procureur te verschijnen.

XI.

De dagvaarding voor het kantongerecht moet keus van woonplaats bevatten, ook dan wanneer de eischer zelf in de gemeente woont.

XII.

De rechtbank moet alleen dan over de voorgedragen wraking van den kantonrechter beslissen, wanneer deze in de wraking niet heeft berust.

XIII.

De oplegging van den eed moet geschieden bij interlocutoir vonnis.

XIV.

Terecht heeft de Staats-commissie, ingesteld bij Zijner Majesteits besluit van 28 September 1870, n°. 21, in haar Ontwerpen van een Wetboek van Strafrecht de drieledige verdeling der strafbare feiten van den C. P. niet aangenomen.

XV.

Het stelsel van het Crimineele Wetboek voor het Koninkrijk Holland ten opzichte van de récidive is juist dan dat van den C. P.

XVI.

Terecht beweert Mr. P. RINK (Bijdrage tot de leer der noodweer blz. 25 en v.) dat de C. P. ten onrechte de noodweer bij bloote bescherming van goederen heeft uitgesloten.

XVII.

Bij een veroordeeling wegens desertie, volgens art. 3 der wet van 7 Mei 1856 (Stbl. n°. 32), moet blijken van het opzet om niet aan boord terug te keeren.

XVIII.

De rechter-commissaris kan niet de afgifte vorderen van stukken, onder derden berustende, en waarvan hij als stukken van overtuiging bij het onderzoek der zaak meent gebruik te moeten maken.

XIX.

Bij een eventueele grondwetsherziening behoort de splitsing der volksvertegenwoordiging in twee kamers te vervallen.

XX.

Het is zeer wenschelijk dat de ministers tevens leden der volksvertegenwoordiging zijn.

XXI.

De bepaling van art. 197 Gw., die voor de aanneming der voorgestelde verandering in de Grondwet door de nieuwe Kamers twee derden der uitgebrachte stemmen vordert, is niet redelijk.

XXII.

Het stelsel van armverzorging, waarbij den arme een recht op onderstand van staatswege wordt toegekend, is af te keuren.

XXIII.

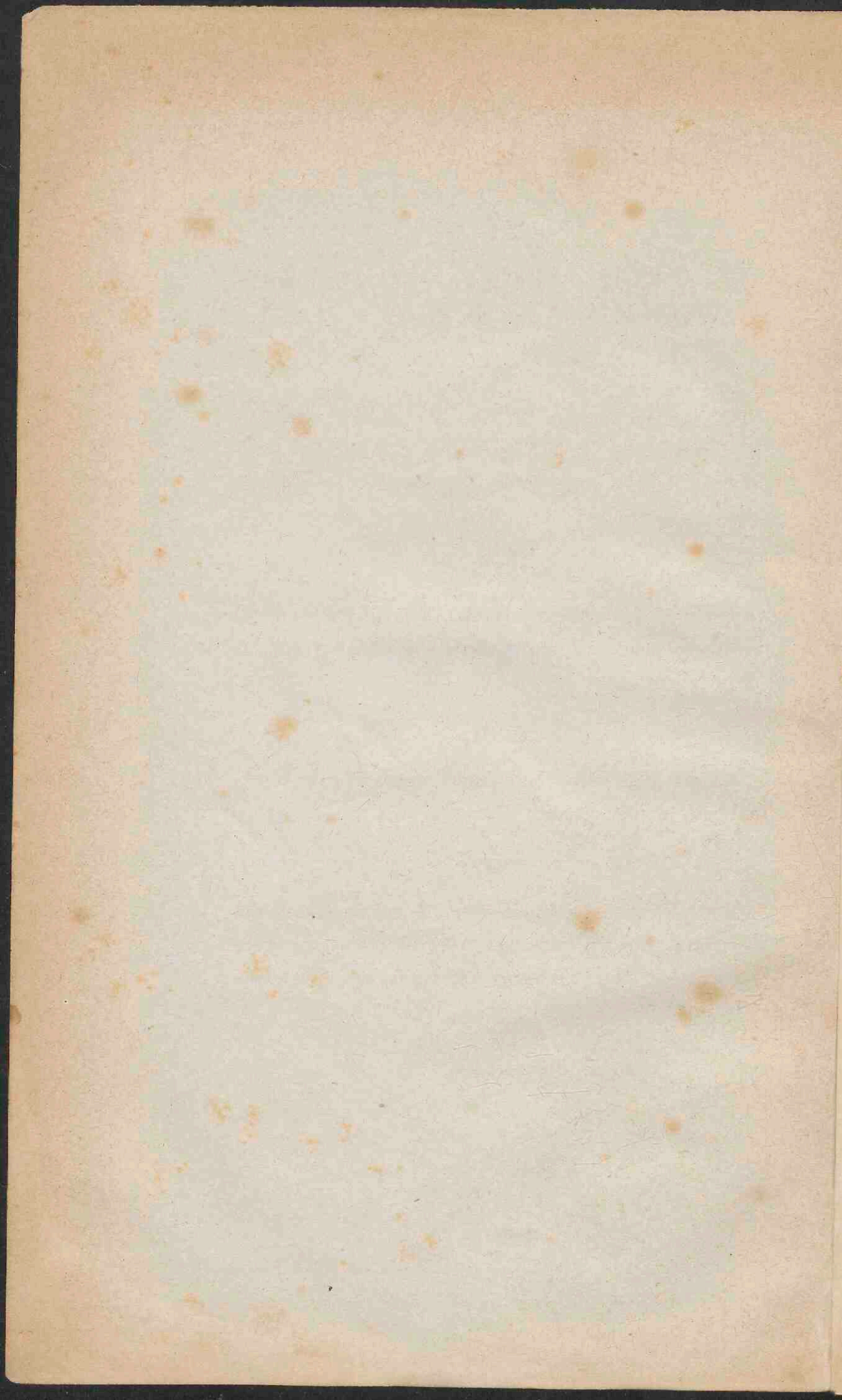
In een goed stelsel van armverzorging kan een werkhuis niet worden gemist.

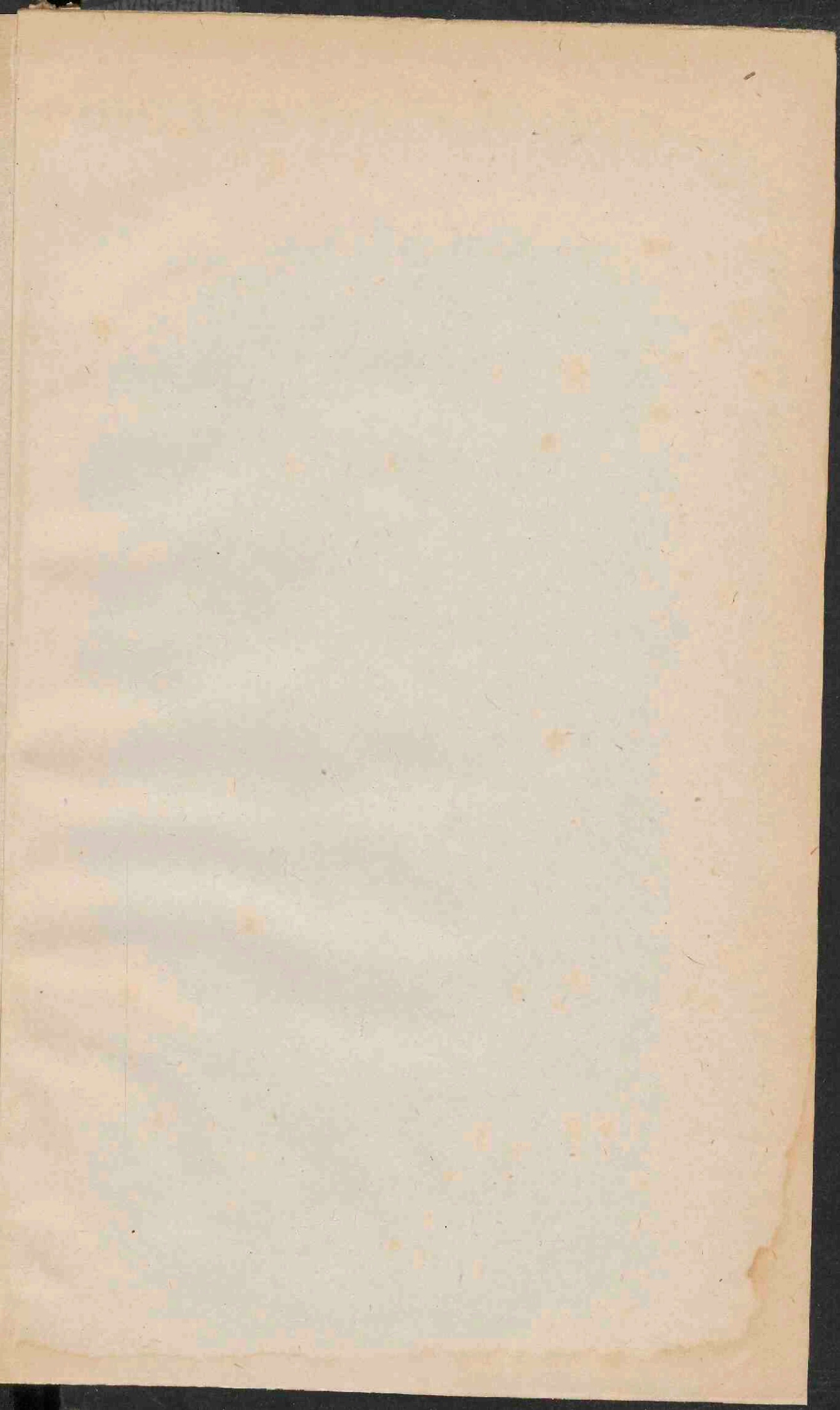
XXIV.

Het participatie-stelsel is voor die ondernemingen van nijverheid, waarbij noch het taakwerk noch het gewone premiestelsel voor toepassing vatbaar is, zeer aan te bevelen.

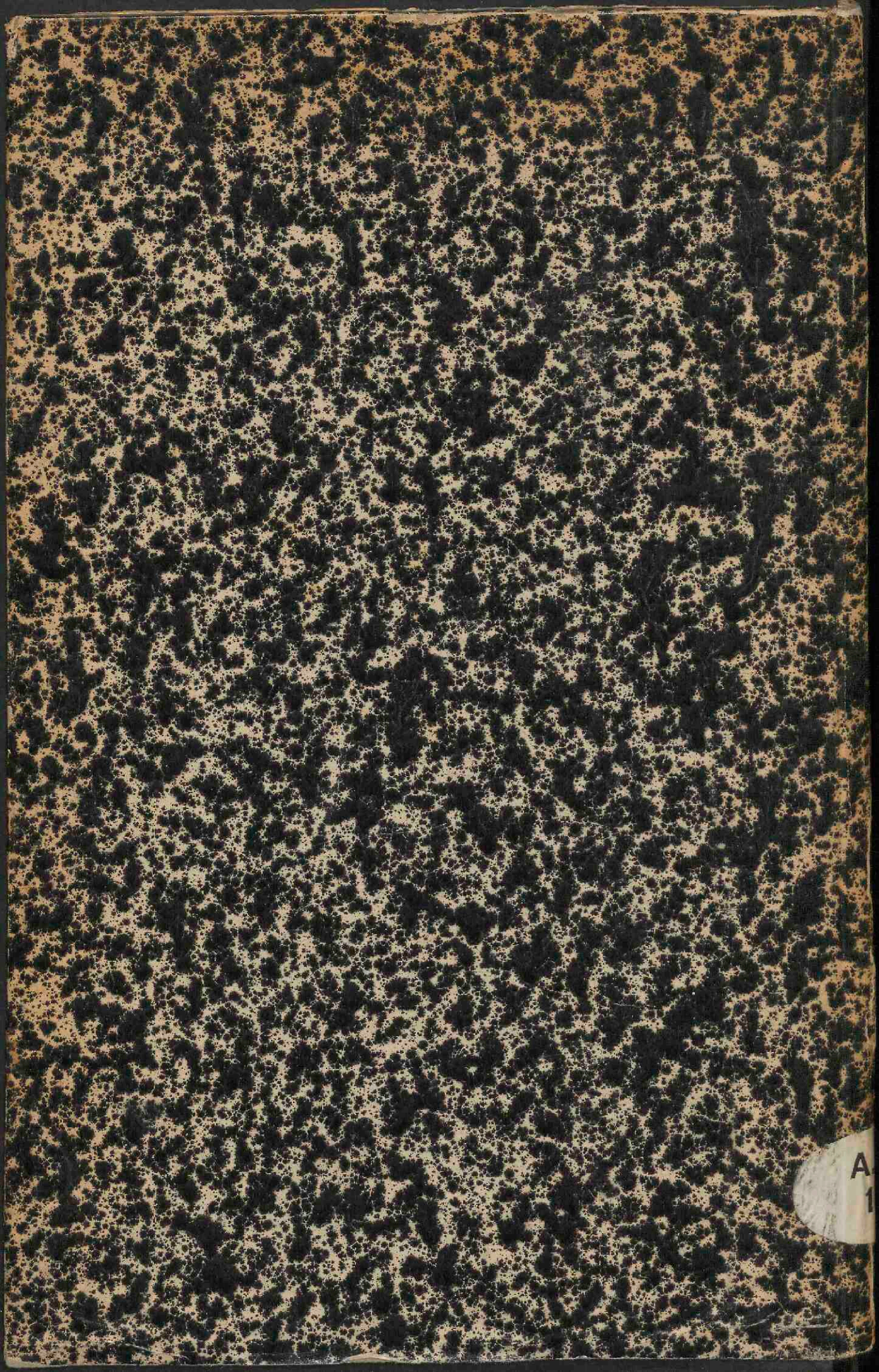

A
1